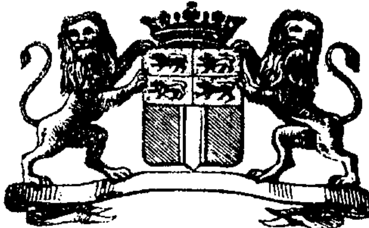
N°. 114. A°. 1860.



ZATURDAG 12 MEI.

ROTTERDAMSCHE COURANT.

De Abonnementsprijs is *f* 24 's jaars of *f* 6 per drie maanden franco per post door het geheele Rijk.
Behalve aan het Bureau der Courant kan men zich bij alle Boekhandelaars en Postkantoren Abonneren.
Enkele Nommers 10 Cents.

Bureau: Hoogstraat, Wijk 10, N°. 77.

Geboorte-, Trouw- en Doodberigten van 1 tot 5 regels.... *f* 1.—
Iedere regel meer. . . . . - 0.20
Andere Advertentiën per regel . . . . - 0.20
Groote letters naar plaatsruimte. — Bij iedere Advertentie 45 Cents voor zegelregt en 1 Exemplaar der Courant.

Bij deze Courant behoort een BIJVOEGSEL.

BUITENLAND.

ENGELAND.

LONDEN 10 *Mei.* — Naardien H. M. voornemens is in den loop des zomers revue over de vrijwilligerskorpsen te houden, zal de wapenschouw in Hydepark den 18 dezer geen plaats hebben.

— Lord Derby liet zich heden in het Hoogerhuis ongunstig uit over het handelsverdrag met Frankrijk en sloeg de verwerping voor van de afschaffing der regten op het papier; zijns oordeels zou die verwerping de Regering in geene moeijelijkheden wikkelen, maar integendeel den finantiëlen toestand des Lands verbeteren.

— Het ministerie van oorlog heeft besloten de troepen in de hoofddepôts des Rijks dezen zomer bij afwisseling onder tenten te doen kamperen, naardien het ten vorigen jare gebleken is dat de gezondheidstoestand der troepen onder tenten beter dan van die in de kasernen was.

— De uit Italianen bestaande commissie, hier tot ondersteuning van den Siciliaanschen opstand gevormd, roept in de dagbladen tot inschrijvingen op, het bedrag waarvan aan de hoofdcommissie te Genua, wier voorzitter Garibaldi is of was, overgemaakt zal worden. Onder degenen die gelden voor dit doel inzamelen zijn de zangers Mario en Monzini.

— Directeuren van de Great Eastern zijn nu overeengekomen dat monsterschip den 9 junij zijn eersten togt van Southampton naar New-York te laten ondernemen. De passagiers zullen zeer beperkt in aantal en allen van de eerste klasse zijn.

— Bij den brand die eenige dagen geleden het zeemanshuis te Liverpool vernielde redde F. W. Davies, een der werklieden in de pakhuizen van het Albertdok, met herhaald eigen levensgevaar vijf reeds zwaar gebrande menschen uit het brandend gebouw. Aan een maaltijd, laatstleden maandag te Liverpool ter eere van dr. Norman M'Load gehouden, gaf deze, door eene warme lofrede op dat heldhaftig en menschlievend gedrag, aanleiding tot het openen van eene inteekening, om Davies een bewijs der algemeene erkentelijkheid te geven. Reeds is voor ruim £ 200 ingeteekend.

— Sir J. Melville, van 1854 tot 1859 lord provoost of burgemeester van Edinburg, ten vorigen jare, als erkentenis zijner groote verdiensten, door de Koningin tot ridder geslagen, is in den ouderdom van 58 jaren overleden.

— Gedurende de laatste veertien dagen hebben viera vijfhonderd jongelieden, sommigen waarvan tot den handelstand behoorden, Ierland verlaten, om zich naar Rome te begeven en aldaar in de krijgsdienst te treden. De meesten daarvan zijn te Cork, Kerry en in Noord-Tipperary, slechts weinigen te Dublin aangeworven. Door tusschenkomst van een geheimzinnig agentschap heeft ieder dezer recruten £ 13.15 ontvangen, tot bestrijding der reiskosten naar de eeuwige stad.

— Volgens eene bij Reuters Office ontvangen depêche uit Weenen, heeft de Ottomannische Porte besloten, om aan de Servische deputatie te verklaren dat zij in beginsel het erfregt van de Vorstelijke waardigheid in de familie van Vorst Milosch niet erkent.

— Het gerucht zegt dat de Koning van Portugal weder in het huwelijk treden zal, en wel met de jongste zuster zijner overledene Gemalin, Prinses Maria van Hohenzollern Sigmaringen, geboren in 1845, terwijl de jongste zuster des Konings, donna Antonia, insgelijks in 1845 geboren, den Erfprins Leopold van Hohenzollern Sigmaringen huwen zou.

FRANKRIJK.

PARIJS 10 Mei.

(*Particuliere Correspondentie.*)

Gisteren sprak ik u van het artikel in den Constitutionnel, waarin de Prins de Broglie en het parlementair stelsel in het algemeen vrij hard aangevallen werden. Niet minder scherp wordt dat artikel heden in de Presse, door den eigenaar van dat blad, den heer Solar, beantwoord: „De Constitutionnel, dus heet het, trekt uit de wezenlijke of voorgewende feilen der parlementaire regeringen van 1815 en 1830 het besluit dat het stelsel veroordeeld worden moet. Dat het viel schijnt voor dat blad eene onomstootelijke reden tot veroordeeling. Maar het Keizerlijk stelsel is in 1815 insgelijks, en gewis door eigen schuld, gevallen. Zal de Constitutionnel daaruit opmaken dat ook dit stelsel volstrekt veroordeeld moet worden?" Na vervolgens betoogd te hebben dat alleen het parlementair stelsel tot het vormen van staatsmannen berekend is, terwijl, zoo als de Prins de Broglie gezegd heeft, het Keizerlijk stelsel zoodanige mannen zeldzamer, ja onmogelijk maakt, gaat de heer Solar dus voort: „Indien het waar is dat groote staatslieden onder het parlementair stelsel zeldzaam zijn, dan is zulks onder het Keizerlijke nog meer waar. Want er is slechts één Keizer mogelijk, omdat de erfelijkheid dien aanwijst, terwijl er vele hoofden van het Kabinet mogelijk zijn, zoo als onze parlementaire jaarboeken en het bestendig voorbeeld van Engeland zulks bewijzen. Gaarne nemen wij aan dat één groot man, ja dat twee groote mannen den Keizerstroon bekleeden, maar wie waarborgt ons den derden? Ook houden wij ons overtuigd dat, vroeger of later, het Keizerlijk stelsel zelf een steunpunt in het parlementair stelsel zoeken zal. Dat zal de kroonlijst van het gebouw uitmaken, waarnaar wij hartelijk wenschen, en die wij, als zij gelegd is, met onze volle goedkeuring begroeten zullen." Gij ziet dat men langs hoe sterker op de vervulling der belofte begint aan te dringen, door de Keizerlijke Staatsregeling tijdens hare invoering aan Frankrijk gedaan.

De officiële Moniteur geeft heden uitvoerig verslag van een feest, op verzoek van den Keizerlijken Prins aan ongeveer 150 regementskinderen van de Keizerlijke garde op de Tuilerien gegeven, en bij welk feest, dat door den Keizer en de Keizerin met hunne tegenwoordigheid vereerd en door den maarschalk Regnauld de St. Jean d'Angely, den generaal Mellinet en verscheiden kolonels bijgewoond werd, de Prins een feestdronk op het leger en de regementskinderen instelde, die, naar mate hij uit den mond van een vierjarigen knaap verrassender klonk, al de aanwezigen groot genoegen verschafte. Dat de jonge Prins met zijne kleine kameraden soldaatje speelt laat zich begrijpen, maar dat de Moniteur zich met eene kindervisite op even deftige wijze bezig houdt als gold het eene voor de Natie allergewigtigste gebeurtenis, is minder verklaarbaar, en zal de algemeene belangstelling slechts in zeer geringe mate wekken.

Zie hier een uittreksel uit een brief, op de afreis van Garibaldi en zijne togtgenooten betrekkelijk. „Het was, zoo leest men daar, een diep treffend schouwspel. In een heerlijk schoonen nacht vereenigden zij zich, op eenige mijlen afstands van Genua, in eene villa aan den oever der zee. Men zeide mij dat zij ongeveer 2000 man sterk waren; zooveel is zeker dat al de lanen van den grooten tuin met groepen vrijwilligers waren vervuld, die, met bundels geweren en patroontasschen beladen, naar den oever gingen, om die aan boord der toevende vaartuigen over te brengen. En dit alles zonder meer dan eenige onvermijdelijke, elkander toegefluisterde woorden te uiten. Allen waren ernstig gestemd. Men vernam geene kreten, geene vivats, geene gemaakte geestdrift, maar las op aller gelaat de uitdrukking eener diepe kracht en eener innige overtuiging. Eerst later, als men in zee is, zal Garibaldi zijne orders geven. Een voortreffelijk plan schijnt hem door het hoofd te spelen, want er lag een glans op zijn gelaat. Zij zijn heden morgen, ten drie ure na middernacht, bij eene zeer effene zee, vertrokken."

Het Keizerlijk Geregtshof besliste heden in eene belangrijke regtszaak. Voortaan zullen de wisselagenten die als zoodanig aangesteld zijn de daaraan verbonden bezigheden uitsluitend zelve moeten verrigten, en zal zulks door hunne commanditaires niet langer gedaan mogen worden.

— Het gisteren door den graaf de Morny gegeven bal was allerschitterendst. Al de hooge Staatsambtenaren, de meeste leden van het Corps Diplomatiek, vele senateurs en leden van het Wetgevend Ligchaam, en verscheiden aanzienlijke vreemdelingen werden daar gevonden.

— Het gerucht dat de heer Benedetti zich naar Kopenhagen en Stockholm begeven zal wordt officieus tegengesproken.

— Te Melun wordt den 20 dezer het standbeeld van Jacques Amyot, den beroemden vertaler van Plutarchus, plegtig ingewijd. Hij werd den 30 october 1513 te Melun geboren, en stierf den 6 februarij 1593 te Auxerre.

Per Telegraaf.

BATAVIA 26 Maart.

Koffij zonder voorraad. De veiling te Padang van 45,000 picols is afgeloopen tot den gemiddelden prijs van *f* 34.22. Suiker n.° 16 *f* 16.50. Rijst. Blanke Java *f* 150. Manufacturen flaauw. Vrachten. Naar Nederland *f* 70. Wisselkoers op Holland *f* 100½.

LONDEN 11 Mei.

De Morning Post betwist de juistheid van het berigt, dat Frankrijk aan Pruissen ophelderingen zou hebben gevraagd nopens het verhoogen der begrooting voor oorlog.

Volgens den Times kruist de Engelsche vloot tusschen Malta en Sicilië.

PARIJS 11 Mei.

Uit den heden openbaar gemaakten maandelijkschen staat der Bank van Frankrijk blijkt eene vermeerdering van $3^{1}/_{10}$ millioen op de voorhanden specie, van 10¾ millioen op de portefeuille en van 21 millioen op de schatkist, en eene vermindering van 10¼ millioen op de voorschotten, van 22¾ millioen op de biljetten en van ½ millioen op de rekeningen der particulieren.

MARSEILLE 10 Mei.

Het stoomschip Valetta is heden alhier aangekomen met de mails van Calcutta en China.

Te Shanghae was de handel gestremd en had eene paniek plaats gegrepen ten gevolge der oproerige bewegingen in de zijde-districten.

WIESBADEN 10 Mei.

Zeventien leden der Nassausche Kamer hebben zich, door eene openlijke verklaring, met de bekende Heidelbergsche verklaring tegen den Hannoverschen minister Borries op alle punten vereenigd.

DRESDEN 10 Mei.

Het Journal de Dresde deelt een brief uit Weenen mede, waarin onderzocht wordt welke houding Oostenrijk in de zaak der Conferentie moet aannemen. Naardien, zegt de schrijver, Frankrijk besloten heeft de eischen van Zwitserland niet in te willigen, in weêrwil der ondersteuning, door de Mogendheden aan de eischen van het Zwitsersch Bondgenootschap verleend, zou de Conferentie geene andere uitkomst kunnen hebben dan aan de staatkunde der Fransche Regering eene nieuwe zegepraal te verschaffen. Wat de kleine inwilligingen aangaat, die Frankrijk geneigd is aan Zwitserland te doen, het zou gemakkelijk vallen die langs diplomatieken weg aan dat Land te bezorgen.

De brief zegt verder dat, wanneer Engeland in zijn gevoelen volhardde dat het mogelijk zijn zou, door de tusschenkomst eener Conferentie, aan Zwitserland voordeelen te verschaffen welke het buitendien niet hopen kon te verwerven, Oostenrijk alsdan bereid zou zijn daaraan, in overeenstemming met de andere Mogendheden, deel te nemen.

WEENEN 11 Mei.

De opening van den Rijksraad is op den 21 dezer bepaald. Zes leden, Hongaren van geboorte, die geweigerd hadden hunne benoeming aan te nemen, doch door den ridder von Benedek overgehaald waren van hun besluit terug te komen, zouden in dien Raad zitting nemen, maar de graaf von Hartig had hunne benoeming geweigerd.

TURIJN 11 Mei.

Wegens de onzekerheid waarin men verkeert omtrent den uitslag der expeditie van Garibaldi, hebben de nationale fondsen heden weder eene gevoelige daling ondergaan.

GENUA 10 Mei.

Alhier zijn tijdingen ontvangen uit Napels van den 8, Messina van den 7 en Palermo van den 6 dezer. Volgens gerucht was eene oproerige beweging in Calabrië uitgebarsten en troepen waren derwaarts gezonden. De opstand op Sicilië breidde zich uit van Cefalu tot Marsala. Te Palermo en Messina was gebrek aan levensmiddelen; de Regering organiseerde eene stoombootdienst om daarin te voorzien. In de omstreken van Trapani waren oproerlingen uit verschillende plaatsen van Sicilië en Calabrië ontscheept. Te Napels was het rustig, doch er heerschte weinig vertrouwen, zoodat zelfs eenige familien de stad hadden verlaten.

ROME 10 Mei.

Het officiële dagblad zegt, dat de ontvangst van Koning Victor Emmanuel te Bologna door de geestelijkheid geheel anders is geweest dan men te Turijn deswege meldt. Een groot aantal uitgewekenen en eenige studenten, zich niet ontziende heiligschennis te plegen, hebben de gewelven van den heiligen tempel met hun geschreeuw vervuld, ten einde te doen denken aan eenige demonstratie van de zijde der geestelijkheid. De Koning was voornemens, zeven dagen te Bologna door te brengen: hij is er slechts twee gebleven. De grond van de Romagna scheen hem onder de voeten te branden, zoodat hij zich gehaast heeft dien te verlaten.

MADRID 10 Mei.

O'Donnell is hier met geestdrift ontvangen. Morgen zal het leger van Afrika de stad binnentrekken.

De Graaf de Montemolin en zijn broeder hebben zich in den avond naar Port-Vendres ingescheept.

Door de Correspondencia wordt de authenticiteit volgehouden van den afstand van den Graaf de Montemolin.

LONDEN 11 Mei.

KOFFIJ. Native Ceylon iets lager, 61/ betaald. — SUIKER zeer gevraagd. — THEE hooger, ord. Congo met 17 d. betaald. — RIJST flaauwer; sommige soorten iets lager verkocht. — OLIE williger; Raap- 41/, Lijn- 28/. — TALK onveranderd. — BOTER. Holl. 77/, Friesche 102/, Groninger 80/. — GRANEN onveranderd. — INDIGO verkeerde in eene betere stemming; van de 1532 k., die heden op de veiling den hamer passeerden, zijn 789 k. verkocht.

LIVERPOOL 11 Mei.

KATOEN. 8000 b. werden verhandeld. Gedurende de week heeft men 65,750 b. omgezet, waarvan 4380 b. op speculatie en 9780 b. ter export.

BERLIJN 11 Mei.

ROGGE per Voorjaar 50½, per Herfst 48⅞.—RAAPOLIE per Voorjaar 11⅓, per Herfst 12.

PARIJS 11 Mei.

Frankrijk 3 pc. 70.25; dito 4½ pc. 96.15. Cred. Mob. 678. Spanje 1¾ pc. 37¼; dito binnenl. 3 pc. 46¼.

LONDEN 11 Mei.

De 3 pc. Geconsolideerden 95¼. Spanje 1¾ pc. 37½; dito Cert. 4¼. Portugal 3 pc. 45¾. Mexico 3 pc. 21¾. Venezuela 4½ pc. 26; dito Uitgest. 13⅝. Holland 4 pc. 101.

WEENEN 11 Mei.

Oostenrijk, Metalliek 5 pc. 70.15; dito Nationale 80.15. Wissel Londen *f* 131.50.

FRANKFORT 11 Mei.

Metalliek 5 pc. 49½; dito Nation. 58⅛. Spanje 1¾ pc. —; dito 3 pc. —.

ANTWERPEN 11 Mei.

Oostenrijk Metall. 5 pc. 52; dito Nation. 59. Spanje 1¾ pc. 36⅝; dito Binnenl. 3 pc. 46¼.

BINNENLAND.

STATEN-GENERAAL.

Tweede Kamer.

Zitting van Vrijdag 11 *Mei.*

In deze zitting is voortgezet de beraadslaging over de **Interpellatie over de regeling der cultuur-contracten op Java.**

De heer *van Lynden* wenschte in een kort woord zijn gevoelen te zeggen over de motie. Hij moest beginnen met de verklaring dat hij over het algemeen geen vriend was van motien van orde. De parlementaire ondervinding had hem geleerd dat motien van orde wel eens eenige emotie, soms ook commotie hadden te weeg gebragt, maar dat de practische uitkomst daarvan uiterst gering was, en hij voor zich hield veel van practische uitkomsten. Daarbij kwam dat motien van orde in zijn oog ook hadden eene gevaarlijke zijde, omdat zij gelegenheid gaven om over, soms zeer gewigtige punten, als ter loops en abrupt te beslissen zonder een voldoend afdoend onderzoek. Wat vraagt men van de Kamer in de voorgestelde motie? Dat zij zal verklaren, dat zij van oordeel is, dat er behoefte bestaat om door de wet regels te stellen voor de uitgifte van cultuur-contracten in Nederl. Indië. Kan men met grond verwachten dat de Kamer zoodanige verklaring zal afleggen? Ja zegt de heer van Twist, want aan die regeling is dringende behoefte en niemand ontkent het. Reeds vooraf moest de spreker opmerken dat die algemeenheid van stelling hem niet juist voorkwam, want gisteren had eene andere Indische specialiteit (de heer Poolman) die stelling bepaaldelijk gelogenstraft. Het was dus niet in allen deele waar, dat er eenstemmigheid bestond over de behoefte eener wet. De heer van Twist, anders zoo voorzigtig, had zich gisteren, door zijne groote vooringenomenheid met de zaak, eenigzins laten vervoeren, en dit was voor hem en misschien voor de Kamer een wenk, om voorzigtig te zijn. Men had hier twee Indische specialiteiten, die het met elkander niet eens waren, en in dien strijd was voor de Kamer voorzigtigheid noodig. De heer van Twist verlangde regeling bij de wet; hij wilde haar niet overlaten aan den Minister, ofschoon die regeling zoo ver was gevorderd, dat ze reeds bij den Raad van State in overweging was. Het dacht den spreker, dat het billijk zoo niet regtvaardig zou zijn om, alvorens een oordeel uit te spreken, de bekendmaking dier regelen af te wachten. De heer van Twist zeide ook dat hij niet gelooft, dat die regeling door *dezen* Minister kon zijn in overeenstemming met het Regerings-reglement. Het is mogelijk; wie zal het bewijzen; maar het was niet juist daarom billijk, om eerst te zien hoedanig die regeling zijn zal. De heer van Twist wilde regeling bij de wet en dus toepassing van art. 59 der Grondwet. De voorwaarde tot toepassing van dat artikel was daarin gelegen, dat het bewijs geleverd moest worden, dat er *behoefte* bestond. Was dat bewijs geleverd door den voorsteller der motie, of door hen die haar verdedigden? De spreker had scherp toegeluisterd, maar hij had geen ander bewijs gehoord dan het subjectief oordeel van die heeren. *Zij* gelooven dat het noodig is en het is *hun* gevoelen: Ziedaar het eenig geleverd bewijs. Hij had allen eerbied voor het gevoelen van die leden, maar ze mogen het hem niet euvel duiden, wanneer hij dat niet als bewijs, door de Grondwet gevorderd, aannemen kon. Wanneer het gold de uitvoering van een art. der Grondwet, dan was er stellig bewijs noodig. Ja maar, zeide de heer van Twist, die cultuur-contracten zijn eigenlijk gunstbewijzen, en hij wilde het Gouvernement in dien toestand brengen, dat het geene gunst kon geven; hij wilde het Gouvernement redden uit de positie waarin de aandrang van vele particuliere belangen het bragt. Is dat argument evenwel bij ernstige overweging wel gegrond? Is er wel ooit een Gouvernement dat geen gunsten heeft verleend, en wanneer de heer van Twist zich zijn eigen bestuur in Indië in herinnering bragt, zou hij dan niet stuiten op menige gunst door hem verleend? Men wil regeling bij de wet, omdat men wil hebben publieke uitbesteding der contracten. Zal men dan ontgaan de klip van het gunstbewijs? De heer van Twist zal toch niet willen beweren dat het Gouvernement gebonden is, om het contract aan den hoogsten bieder te geven? Dat geschiedt zelfs hier te Lande niet; men onderzoekt de soliditeit van den inschrijver en het Gouvernement reserveert zich de keuze. Hoe zal men dus ook bij regeling bij de wet kunnen ontgaan het bewijs van gunstbetoon? Indien men het stelsel van publieke uitbesteding moet volgen, dan zal men moeten toelaten allen, ook de Chinezen, die de spreker door deskundigen wel eens heeft hooren noemen de bloedzuigers van Indië. Men antwoordt dat in de voorwaarden van aanbesteding de Chinezen kunnen worden uitgesloten; maar hoe zou men willen beletten, dat de Chinees aannemer werd onder een prête-nom. Er is nog een ander bezwaar. De ondervinding heeft genoegzaam geleerd, dat de kapitalen in Holland nog al vast zitten en niet groote genegenheid betoonen zich naar Java over te plaatsen. Wat zal het gevolg zijn? Men zal zien overbrengen Engelsche kapitalen, en ofschoon de spreker thans de vraag in het midden wil laten, in hoever dit staatkundig zou zijn, geloofde hij toch, dat het eene gevaarlijke zijde had. Maar die suikercontracten zelve had spreker hier altijd hooren afschilderen als het uitstekendste gunstbewijs. Die zoo een contract had was voor zijn leven geborgen. Maar gisteren na den afloop der zitting had hem een zeer geloofwaardig en geacht persoon verklaard, dat hij onder het bestuur van den Gouverneur-Generaal Rochussen een contract had kunnen krijgen, dat hij echter geweigerd had, en wel om de onereuse voorwaarden die in de artt. 1, 25, 31 en 32 van het contract waren vervat. Niet alleen die persoon, maar nog wel 15 anderen zouden zijn te noemen, die zoodanige contracten geweigerd hadden.

De stem, die dus zoo dikwerf in de Kamer was vernomen, was *onwaar*, omdat ze is te algemeen. Des sprekers conclusie, na al het gehoorde, was, dat de voorsteller der motie en de leden die haar ondersteunden waren te kort geschoten in de levering van het bewijs, dat er behoefte bestond aan regeling bij de wet. Doch toegegeven, hetgeen de spreker niet deed, dat dit bewijs geleverd ware, dan nog bestond er een ander bezwaar tegen de motie van orde. Hoe toch was de stand der zaak? De Minister had zich niet alleen bereid verklaard om de zaak te regelen, maar die regeling reeds voltooid. Zal nu niet de motie de Kamer welligt compromitteren? Welk middel toch heeft de Kamer om den Minister te dwingen tot regeling bij de wet? Dat middel bezat de Kamer niet, en daarom was de motie niet doeltreffend. Gisteren had de voorsteller der motie zich beklaagd over de kracht der inertie, dat het Gouvernement niets doen wilde, dat daaraan een

einde moest komen. Welnu het middel ligt voor de hand. Men make gebruik van art. 110 der Grondwet, hetwelk het regt van initiatief geeft aan de leden dezer Kamer. Men vergete niet dat de Grondwet geen motiën van orde kent; maar de Grondwet heeft aan deze Kamer de bevoegdheid gegeven om aan den Koning te doen voorstellen van wet. Dat is de weg door de Grondwet aangewezen en de spreker kon niet gelooven, dat de voorstanders eener wet zouden *opzien* tegen den arbeid daaraan verbonden. Te minder daar de heer van Twist gisteren gezegd had: de zaak is hoogst eenvoudig, men stelle slechts algemeene regelen. Spreker uit Almelo zal zeer zeker weinig tijds noodig hebben om bij die korte wet eene memorie van toelichting te schrijven (gelach). De spreker wijst hier op het voorbeeld door den heer Sloet in de zaak der tienden gegeven. Dat lid had zich niet opgehouden met motien van orde, maar was ruiterlijk en fiksch met een voorstel van wet voor den dag gekomen. Volgt — zegt de spreker — dat voorbeeld, en ge zult volgen den constitutionelen weg door de Grondwet aangewezen. Dan ook alleen kan de zaak rijpelijk en van alle zijden onderzocht worden. De Kamer behoeft dan niet te duchten de gevolgen van een onderhands genomen besluit. En indien het nu waar was, wat de heer van Twist gisteren heeft gezegd, dat niemand ontkende de behoefte aan regeling bij de wet, welnu dan zou zoodanig voorstel grif doorgaan. Het waren deze gronden die den spreker voor als nog beletten zijne stem aan de motie te geven.

(*Zie het vervolg in het Bijvoegsel.*)

ROTTERDAM 11 Mei.

Heden avond trad in eene van de zalen der K. N. Y. C. de Duitsche improvisator, de heer Eduard Beermann, die onlangs te Amsterdam zooveel bijval en bewondering heeft gevonden, voor een vrij talrijk en uitgelezen publiek op. Dat publiek zal gewis, na deze eerste séance, van ganscher harte instemmen met den lof en de hulde, die den heer Beermann elders werd gebragt. Mogt hij in de korte inleiding, welke hij zijne proeven van improvisatie deed voorafgaan, phantasie, gevoel en geest als noodzakelijke eigenschappen van den improvisator noemen, — in den verderen loop van den avond heeft hij de schitterendste blijken gegeven van ze in groote mate te bezitten. Wanneer men zich daarbij voorstelt eene zeldzame heerschappij over de hulpmiddelen der taal, eene verbazende vlugheid en tegenwoordigheid van geest, algemeene kennis en hooge beschaving, dan zal men zich welligt eenig denkbeeld van deze inderdaad zeldzame verschijning kunnen maken. De proeven, door den heer Beermann heden avond gegeven, bestonden in een welkomstgroet op door het publiek opgegeven eindrijmen; een ernstig gedicht, waarin hij phantaiseerde op de woorden Friedrich von Schiller en Eisenbahne; een ander gedicht ter eere van de vrouw, waarin hij de gegevens: Kind, Backusch, Jungfrau, Braut en Mutter uitwerkte; eene reeks van met accompagnement van guitar voorgedragen liederen op de beginletters van een aantal namen; een blijspel, op het hem opgegeven thema: Das grosze Loos und die Niete, waarin hij vier personen opvoerde en voorstelde; ten slotte eene improvisatie naar aanleiding van hem opgegeven slechte eigenschappen der dames, welke hij met veel geest en buitengewone gevatheid als even zoo vele deugden wist voor te stellen.

Al deze proeven werden met geestdrift en bij herhaling toegejuicht: blijkbaar maakte de geestige, levendige, schier zouden wij zeggen joviale improvisator den gunstigsten indruk op zijn auditorium, en wij twijfelen niet of van verschillende zijden zal de wensch worden te kennen gegeven om hem bij herhaling te zien optreden. Wanneer de heer Beermann dien wensch mogt kunnen vervullen, zal hij ongetwijfeld een aantal nieuwe hoorders aantreffen die zijne zeldzame gaven komen bewonderen.

Het programma van de muziek der dd. schutterij, voor de Officieren-Societeit in het Park alhier, op zondag 13 dezer, des namiddags ten één ure, luidt als volgt: 1, Marche, van Camauer; 2, Grande Polonaise, van Kühner; 3, Fantaisie sur Lucie, van Donizetti; 4, la Zingaralla, grand air, van Venzano; 5, Ouverture les Montenegrins, van Limnander; 6, Amalia Mazurka, van Dunkler; 7, Ouverture Athalia, van Mendelssohn; 8, Potpourri Martha, van Flotow; 9, Marche, van Zinnen.

Een van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indië ontvangen telegram, gedagteekend Batavia, 26 Maart 1860, luidt: „ Alles wel, geen nieuws."

Bij Zr. Ms. besluiten zijn benoemd: tot raadsheer in den Hoogen Raad der Nederlanden mr. H. U. Huguenin, thans regter in de arrondissements-regtbank te Sneek, en tot officier van justitie bij de arrondissements-regtbank te Utrecht mr. P. Brantsma, thans officier van justitie bij de arrond.-regtb. te Dordrecht; — zijn erkend de heer J. Serruys, te Rotterdam, als consul-generaal van het Argentijnsche Bondgenootschap in de Nederlanden, en de heer J. C. Hoynck van Papendrecht als consul van het Argentijnsche Bondgenootschap te Amsterdam.

Z. M. heeft goedgevonden te bepalen, dat de commissie, tot het doen van inspectie van het Koninklijk Instituut voor de Marine te Willemsoord, voor dit jaar zal bestaan uit: den vice-admiraal D. Bijl de Vroe, direct. en komm. der marine te Willemsoord, als voorzitter; den hoogleeraar C. van Heynsbergen, de kapit. ter zee J. J. van der Moore en G. Fabius, en de kapit.-luit. ter zee J. van Maurik en J. P. G. Muller, als leden.

Bij Koninklijk besluit zijn aan de navolgende gewezen hoofdonderwijzers, ten laste van den Staat, pensioenen verleend, als aan: J. B. G. Hulshof, zich noemende J. Hulshof, te Zwolle, gemeente Eibergen, *f* 179; W. van Hemert, te Ommeren, gem. Lienden, *f* 186; H. Lens, te Overlangbroek, gem. Langbroek, *f* 163; M. Marténs, zich noemende en schrijvende M. J. Martens, te Nyland, gem. Wijmbritseradeel, *f* 224; H. Prikken, te Giethoorn, *f* 310; G. Raake, zich noemende G. R. Raak, te Hollandsche Veld, gem. Hoogeveen, *f* 305, en M. Zegers of Zeegers, te Maasbree, *f* 252 's jaars.

De Minister van Binnenlandsche Zaken heeft bepaald, dat de verkiezing van een lid voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal in het hoofdkiesdistrict Hoorn, ter vervanging van jhr. mr. D. van Akerlaken, op dingsdag den 29 dezer zal plaats hebben, en dat, zoo eene herstemming noodig is, deze op dingsdag den 12 junij daaraanvolgende zal geschieden.

Rijkscommissie voor Statistiek.

(*Zitting van* 17 *April* 1860.)

Tegenwoordig de heeren Vissering, Sloet, Smissaert, Wttewaall, Obreen, Stavenisse de Brauw, van Dijk, van Cappelle, van Voorthuysen, Zeeman, Willer, Nedermeijer van Rosenthal, von Baumhauer en de Bruyn Kops.

De voorzitter, de heer Ackersdijck, had berigt, uit hoofde van ongesteldheid deze zitting niet te kunnen bijwonen. Overeenkomstig het reglement van orde was de heer Vissering door hem uitgenoodigd de leiding der vergadering op zich te nemen.

Ook de heeren Alstorphius Grevelink en Buys hadden kennis gegeven niet te kunnen opkomen.

Onder de ingekomen stukken waren ook dit maal verschillende statistische werken uit den vreemde, welke men aan de tusschenkomst van het Departement van Buitenlandsche Zaken is verschuldigd.

's Konings Commissarissen in onderscheidene provincien hebben de Rijkscommissie in 't bezit gesteld van de kaarten hunner gewesten. Voor die verpligtende toezending zal worden dank gezegd.

Van de commissie voor de provinciale bibliotheek van Zeeland is met erkentelijkheid een exemplaar ontvangen van den catalogus dier boekerij.

Aan de orde was, volgens het besluit der vorige vergadering, het rapport der subcommissie, die zich heeft bezig gehouden met een vergelijkend onderzoek der jaarlijksche *verslagen van den toestand der provincien.* De heer Ackersdijck had schriftelijk de opmerkingen medegedeeld, waartoe hij door de lezing van dit verslag was geleid, en tevens zijn leedwezen betuigd, dat ongesteldheid hem verhinderd had de noodige aandacht te wijden aan al de door de subcommissie ontworpen modelstaten. Ten aanzien van sommige dezer staten had ook de heer Alstorphius Grevelink zijne zienswijze schriftelijk kenbaar gemaakt.

De tijdelijke voorzitter meende aanvankelijk in bedenking te moeten geven, de zeer uitvoerige nota van den heer Ackersdijck te verzenden naar de subcommissie en de daarin ontwikkelde punten aan te houden tot in de eerstvolgende zitting. De groote meerderheid der leden achtte evenwel die wijze van behandeling ter wille van den vorm, niet zonder bezwaar, en verklaarde zich, na voorlezing der nota, genoegzaam voorbereid om de door den heer Ackersdijck behandelde punten te overwegen. Die punten betroffen inzonderheid de beschouwingen der subcommissie omtrent de deels administrative, deels statistische bestemming der provinciale verslagen; omtrent de onderscheiding der in die verslagen voorkomende onderwerpen, waarvan zij sommige als van algemeen Rijksbelang, andere als van meer provinciaal belang had voorgesteld; en omtrent den wensch der subcommissie, dat hare modelstaten door den Minister niet slechts mogten worden aanbevolen, doch voorgeschreven. Nadat de zin van het rapport vooral door de heeren van Voorthuysen, Sloet, de Bruyn Kops en Vissering was toegelicht, heeft de vergadering zich met die beschouwingen van hare sub-commissie vereenigd. Tegelijk werd haar voorzitter gemagtigd, enkele wijzigingen te brengen in de redactie van het rapport, ten einde daardoor te gemoet te komen aan de opmerkingen van den heer Ackersdijck.

De voorstellen der subcommissie betrekkelijk de onderdeelen van het provinciaal verslag en de daarbij telkens ontworpen modelstaten zijn toen aan een naauwgezet onderzoek onderworpen. Dien ten gevolge zijn nog sommige van die staten doelmatiger ingerigt. Zij werden alle voorloopig goedgekeurd behoudens de wijzigingen, die, na overleg met den heer Ackersdijck, in de eerstvolgende zitting welligt nog wenschelijk mogten voorkomen.

Eindelijk is eenparig besloten, het rapport aan te bieden aan den Minister van Binnenlandsche Zaken, met verzoek, dat het Z. Exc. behage, dit stuk ter kennisneming aan te bevelen aan de collegien van Gedeputeerde Staten in de provincien en voor te schrijven, dat de daarbij gevoegde tabellen in de provinciale verslagen worden opgenomen en zoo naauwkeurig mogelijk ingevuld.

De subcommissie, die de vergadering zou voorlichten omtrent de uitgaaf van stukken en de verschillende vraagpunten welke zich daaraan vastknoopen, was met haar verslag gereed. Een onderzoek heeft haar doen kennen, dat de klagten ten opzigte der algemeene Landsdrukkerij voornamelijk de vertraging betreffen, welke men daar pleegt te ondervinden. Daar het vast personeel der instelling soms met werk overladen is, wordt wel eens te vergeefs op spoed aangedrongen. Daarentegen moet worden erkend, dat werken, waarvoor bijzondere zorg wordt aanbevolen, ter Landsdrukkerij niet minder goed worden uitgevoerd dan in de bijzondere drukkerijen hier te Lande; althans zoo de werklieden van den lastgever eenige voorlichting en teregtwijzing bekomen. Het mag ook niet onopgemerkt worden gelaten, dat het werk binnen korten tijd kan worden afgeleverd, indien met nadruk bespoediging verzocht is. Op die gronden is eene poging om vrijheid te erlangen in de keus van een drukker, der subcommissie voor alsnog minder noodzakelijk voorgekomen.

Nadat, in het verslag, ook over de keus van een uitgever is gehandeld, wordt nagegaan, welke stukken door de Rijkscommissie zullen worden uitgegeven. Reeds de voorbereidende commissie, benoemd bij Koninklijk besluit van 10 mei 1858, deed opmerken, dat de stukken betrekkelijk de statistiek in zeer ongelijken vorm van de onderscheidene departementen en besturen uitgaan en dat zij onderling in geen verband staan. Dit maakt het zelfs voor ingewijden moeijelijk, zich van die stukken een volledig overzigt, nog moeijelijker zich er eene verzameling van te vormen. De bruikbaarheid dier stukken zou aanzienlijk toenemen, wanneer zij deel uitmaakten van ééne of meer doorloopende reeksen. Dit schijnt allezins uitvoerlijk. Niemand zou daardoor genoopt worden zich bescheiden aan te schaffen waarin hij geen belang stelt, want elk stuk kon afzonderlijk verkrijgbaar zijn. Twee reeksen, meent de subcommissie, zouden voldoende wezen. Aan de eene, in grooteren vorm uit te geven, ware de titel te geven van: „ Bescheiden voor de statistiek van „ het Koningrijk der Nederlanden." De andere reeks, in kleineren vorm, kon tot titel hebben: „ Bijdragen „ en mededeelingen voor de statistiek van het Koning„ rijk der Nederlanden." Moeijelijk kan vooraf met zekerheid worden aangeduid, uit welke stukken elke der beide reeksen zoude te vormen zijn. In 't algemeen kon echter reeds nu worden aangenomen, dat de geregeld terugkeerende bescheiden, waarbij veel tabellenwerk wordt aangetroffen, in de eerste reeks eene plaats zouden moeten vinden; terwijl bescheiden, die slechts nu en dan voorkomen en meer het karakter van verslagen hebben, in de tweede reeks waren op te nemen. — De subcommissie geeft in overweging, dat in dien zin een voorstel aan de Regering gerigt worde. De Rijkscommissie, zegt zij, van welke de bevordering van eenheid en bruikbaarheid der officiele statistiek verlangd wordt, moet pogen, een toezigt te erlangen ook op de uitgaaf van alle stukken der statistiek, die van Regeringswege worden uitgegeven. Dat toezigt diende dan aan eene vaste subcommissie te worden opgedragen. De materiele zorg voor de uitgaaf kon niettemin blijven berusten bij de ambtenaren die de stukken opmaakten en dus met de geringste bijzonderheden, ook met die, welke der aandacht van anderen ligt zouden ontsnappen, vertrouwd zijn. Ook de kosten der publicatie konden, gelijk thans, ten laste zijn der begrooting van dat departement, waarvan de stukken uitgaan. — De stukken, door de Rijkscommissie zelve in het licht te geven, schijnen zich te moeten bepalen tot een jaarlijksch verslag van hare werkzaamheden, waaraan zoodanige bescheiden, wier mededeeling haar raadzaam voorkomt, zouden zijn toe te voegen. — Over dit rapport zal in de eerstvolgende zitting worden beraadslaagd.

De heer van Voorthuysen herinnerde, dat de vergadering eenige maanden geleden door de Regering werd geraadpleegd omtrent het op nieuw uitgeven van een *Staatsalmanak* en aan de daarop gevolgde mededeeling van 's Konings besluit, waarbij die uitgaaf bevolen is. In de spoedige verschijning van dat werk, meende hij, mag de Rijkscommissie eenig belang stellen. Gaarne zoude hij vernemen of de eerste jaargang zich nog lang zal doen wachten. En vermits de redactie, blijkens een schrijven van den nu afgetreden Minister van Binnenlandsche Zaken, althans voor een gedeelte aan den secretaris der Rijkscommissie werd toevertrouwd, wenschte hij de gevraagde inlichting van dien ambtenaar te bekomen.

Nadat de vergadering verklaard had, geen bezwaar te hebben tegen dit verzoek om inlichting, deelde de secretaris mede, dat hij, ondersteund door den heer referendaris von Baumhauer, zich onafgebroken met de redactie van den Staatsalmanak heeft bezig gehouden, met dat gevolg dat thans ongeveer vier honderd bladzijden van het werk zijn afgedrukt. Tot voor weinige weken heeft hij zich dan ook mogen vleijen met het vooruitzigt, dat de almanak weldra het licht zoude zien. Hij betreurt evenwel, zich tot staking van zijn arbeid verpligt te zien, naardien zeer belangrijke opgaven, die nog van één departement werden te gemoet gezien, tot dusver niet zijn ingekomen.

De zitting is daarop gesloten.

Beroepen bij de Doopsgezinde gemeente te Amsterdam ds. T. Kuiper, pred. te Zwolle; — bij de Hervormde gemeente te Balk in Friesland ds. G. A. Fijn van Draat, pred. te Zwartsluis.

Naar wij vernemen (zegt de Amst. Courant) heeft ds. T. Kuiper, pred. bij de Doopsgezinde gemeente te Zwolle, voor het beroep naar Amsterdam bedankt.

DELFT 10 *Mei.* — De heeren D. J. Storm Buysing, hoofd-ingenieur van den waterstaat, en J. A. Scholten, fabriek van Schieland, uitgenoodigd om de commissie, benoemd ter beraming van middelen om Delflands waterboezem te verbeteren, van advies te dienen, hebben reeds voor eenige jaren over hetzelfde onderwerp een rapport uitgebragt.

— De genie-werken alhier en te Rotterdam, door den eerstaanwezenden ingenieur alhier in het openbaar aanbesteed, zijn alsnu toegewezen aan den minsten inschrijver, den heer J. den Braanker alhier, voor de som van *f* 11,010.

— In de commissie tot het instellen van een onderzoek naar den toren der Nieuwe Kerk, is benoemd de heer architect W. A. Scholten, directeur van de stadswerken te Rotterdam, en niet de heer J. A. Scholten, fabriek van Schieland, zoo als door de Delftsche Courant, ten gevolge eener verkeerde opgave, was medegedeeld.

s' GRAVENHAGE 11 *Mei.* — Heden wordt het lijkje van het Prinsje, derde kind van wijlen Willem II en Anna Paulowna, dat in der tijd in de Protestantsche kerk te Brussel was ter aarde besteld, te Rotterdam verwacht, om naar den Koninklijken grafkelder te Delft te worden overgebragt. H. M. de Koningin-Moeder heeft heden middag te Delft een bezoek in den grafkelder gebragt.

— Dingsdag jl. is aan het Departement van Herv. Eeredienst de voorjaarsvergadering van de Synodale Commissie der Algemeene Synode van de Nederd. Herv. kerk geopend.

— Gisteren middag hebben de inspecteurs van het Lager Onderwijs, die thans alhier vergaderen, zich in het Hotel Paulez aan een vriendschappelijken maaltijd vereenigd.

— Men verneemt dat de legerplaats te Milligen in de helft der maand augustus door een groot aantal troepen zal worden betrokken. De bakkerij aldaar zal eerst in het volgende jaar kunnen afgewerkt worden, zoodat het brood voor de te kamperen troepen dit jaar nog uit de omliggende plaatsen, waar bakkerijen gevestigd zijn, verstrekt zal worden.

— Heden diende voor het Provinciaal Geregtshof in Zuidholland de zaak van R. V., oud 19 jaren, ijzerdraaijer te Feyenoord, beschuldigd van diefstal bij nacht in een bewoond huis. Deze jongeling had, in eene opgewonden stemming, tijdens hij zich op de kamer eener publieke vrouw te Rotterdam bevond, van haar eenige gouden sieraden medegenomen, doch den volgenden morgen, bij zijn ontwaken die voorwerpen in zijn bezit vindende, heeft hij dezelve onmiddellijk in stilte bij die vrouw onder de deur doorgeschoven met bijvoeging van nog een tienstuiverstukje. De advocaat-generaal mr. Dominicus heeft met aanneming van verzachtende omstandigheden gerequireerd eene correctionele gevangenisstraf van 3 maanden tot 5 jaren. De heer mr. A. de Pinto, als verdediger voor den beschuldigde optredende, heeft het onbewezene van den diefstal betoogd en geconcludeerd tot vrijspraak. De uitspraak is bepaald op morgen ochtend.

LEYDEN 10 *Mei.* — De Gemeenteraad heeft in zijne zitting van heden zich in de hoofdzaak vereenigd met het voorstel van den Minister van Oorlog, om de kazernegebouwen kosteloos aan het Rijk af te staan en de herstellingen enz. voortaan mede voor rekening van het Rijk te doen plaats hebben, terwijl die gebouwen wederom aan de gemeente zullen teruggegeven worden, wanneer de Regering het gebruik daarvan voor militaire bezetting niet langer noodig acht.

KATWIJK A/D RIJN 10 *Mei.* — Gisteren werd de nieuw gemaakte grindweg, gaande van het station Piet-Gijzenbrug van den Hollandschen spoorweg door Noordwijk en Katwijk naar Wassenaar, door den aannemer D. Volkerse in goede orde opgeleverd en voor het publiek gebruik geopend. Door de zamenwerking van gemeente- en ambachtbesturen en particulieren, met Z. K. H. Prins Frederik der Nederlanden aan het hoofd, ondersteund door bijdragen van het Rijk en de provincie, is deze wegverbetering tot stand gekomen, waardoor in eene sedert lang bestaande behoefte is voorzien.

HAARLEM 10 *Mei.* — In de gisteren gehouden zitting van den Gemeenteraad alhier is, op het verslag van Burgemeester en Wethouders, nopens het voorstel van Z. Exc. den Minister van Oorlog voor het kosteloos overnemen door het Rijk van de militaire gebouwen, na deliberatie, besloten, om de bedoelde gebouwen, thans bij de militaire bezetting in gebruik, met de daarin voorhanden roerende goederen, te rekenen van 1 januarij af, kosteloos aan het Rijk af te staan, onder voorwaarde dat in alle herstellingen of veranderingen, welke voor een of ander noodzakelijk worden geacht, voor rekening van het Rijk zal worden voorzien, en 2°, dat de hier bedoelde gebouwen tot geen ander einde dan tot gebruik van het garnizoen bestemd mogen worden, zoodat, wanneer het niet meer wordt noodig geoordeeld in de gemeente militaire gebouwen voor garnizoen te bezitten, zij weder kosteloos en in behoorlijken staat aan de gemeente zullen worden teruggegeven. — Door Burgemeester en Wethouders is verslag uitgebragt op den brief van directeuren der Maatschappij van Nijverheid, houdende verzoek om voor de te houden tentoonstelling in 1861 kosteloos gebruik te mogen maken van de groote zaal van het Raadhuis, in verband met lokalen in het pand en het Prinsenhof, en tevens op een brief van het departement Haarlem, betreffende de teeken- en industrieschool. In dit verslag wordt voorgesteld, eene gedeeltelijke bijbouwing van het Raadhuis en vereeniging daarvan met het pand, waarmede aan het verzoek van de Maatschappij zou kunnen worden voldaan, en tevens, onder meer andere, eene zaal ter plaatsing van de aan de gemeente toebehoorende schilderijen zou worden verkregen. Het verslag, met de daarbij behoorende ontwerpen, is ter inzage der leden nedergelegd, ten einde in eene over veertien dagen te houden bijeenkomst deswegens te beraadslagen.

AMSTERDAM 10 *Mei.* — Het Nederlandsch genootschap tot zedelijke verbetering van gevangenen hield gisteren alhier de gewone jaarlijksche vergadering, die door een groot getal afgevaardigden en leden van het hoofdbestuur werd bijgewoond. De tijdelijke voorzitter, mr. S. Wildschut, opende de vergadering met eene rede over „ philanthropie, beschouwd in strijd met — naast — en in het gevangeniswezen." De heer mr. J. A. Jolles nam, bij afwezigheid van den algemeenen secretaris dr. A. A. Stuart, die zich tijdelijk te Parijs bevindt, het algemeen secretariaat waar en bragt het verslag uit over de verrigtingen van het genootschap en zijne instellingen. Uit het rapport van den algemeenen penningmeester S. Cool bleek, dat de uitgaven de belangrijke som van *f* 22,000 hadden overtroffen. Het getal afdeelingen bedroeg thans 38. Zeer gewigtig waren de mededeelingen over de verblijfplaats van jeugdige ontslagenen te Leyden, waaruit bleek dat reeds een vrij groot getal knapen, sedert het weinige jaren bestaan van die inrigting, aldaar was onderwezen en opgevoed, en sedert in verschillende betrekkingen werkzaam. In deze bijeenkomst werd nog in het breede over de vraag gesproken, welke gepaste middelen nog, behalve de bestaande, zouden kunnen worden aangewend, om het lot der jeugdige ontslagenen te verbeteren, en hen voor verder verval tot misdrijf te behoeden. Aan het hoofdbestuur werd opgedragen deze zaak in nadere overweging te nemen.

LEEUWARDEN 10 *Mei.* — Dezer dagen is uit deze stad een adres aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingediend, geteekend door 130 ingezetenen, waaronder vele hooggeplaatste personen en aanzienlijke handelaren, houdende adhaesie aan het onlangs door de Kamer van koophandel en fabrieken alhier den Koning aangeboden adres, om bij den aan te leggen Noordelijken spoorweg de lijn van Harlingen naar Heerenveen te doen loopen over Leeuwarden (Regerings-ontwerp), en niet over Sneek, waartoe door de vereeniging Noord-Nederland en anderen pogingen worden aangewend.

— Te Munchen heeft zich den 4 dezer de astroloog Vogt door een pistoolschot van het leven beroofd. In blind vertrouwen op zijnen zienersblik, of liever zijn cabbalistisch-astrologisch bijgeloof, waarin hij door gelukkig loterijspel versterkt werd, liet hij zich met gevaarlijke geldspeculatien in en geraakte daardoor in groote verlegenheid. Nu moest hem dezer dagen, volgens hetgeen hij uit de sterren voorspelde, eene groote winst te beurt vallen, doch toen deze op den bepaalden tijd achterbleef werd hij radeloos en maakte een einde aan zijn leven.

Ingezonden Stukken.

De Grondwetgever heeft gewild dat een wetsontwerp op de regterlijke organisatie in de eerste of uiterlijk in de tweede zitting der Staten-Generaal zou worden voorgedragen. De aanbieding had eerst in de derde zitting (21 februarij 1851) plaats; die proeve echter mislukte. Zij werd meermalen herhaald, maar met gelijken ongunstigen uitslag. De regterlijke inrigting bleef onveranderd, waardoor eene noodzakelijke herziening van de burgerlijke regtsvordering en van de strafvordering almede achterwege bleef.

Zal nu het tegenwoordig ontwerp der Nieuwe Regterlijke Inrigting een gunstiger onthaal ten deel vallen? Men moet het hopen en mag het verwachten. De arbeid van dezen Minister van Justitie onderscheidt zich in menig opzigt zeer gunstig van die zijner Voorgangers en het ontwerp grijpt niet zoo sterk in locale en speciale belangen, om te vreezen dat onderscheidene minderheden de meerderheid uitmaken zullen.

Op een enkel punt wenschen wij echter de aandacht te vestigen. Het aantal Hoven is op vijf bepaald. Het Hof van Utrecht wordt bij dat van Noordholland gevoegd; Limburg bij Noordbrabant; Overijssel bij Gelderland; Groningen en Drenthe bij Friesland en Zeeland bij Zuidholland. De rigtigheid dier indeeling wordt door cijfers, welke de vermoedelijke werkzaamheden der nieuwe Geregtshoven aangeven, gestaafd. De Minister heeft gemeend bij de bepaling der zetels op twee omstandigheden te moeten letten: 1.° op de belangrijkheid der plaats en 2.° op hare meer of min gunstige ligging; in geval de keuze twijfelachtig scheen besliste de overweging dat, waar het aankomt op de vestiging van belangrijke Rijksinstellingen, boven andere in aanmerking komen die plaatsen welke zoodanige instellingen niet bezitten. Zulks is volkomen juist. Eene vraag houdt men mij echter ten goede: *Waarom moet het Hof voor Zuidholland en Zeeland gevestigd worden te 's Gravenhage en niet te Rotterdam?* De reden waarom de Regering als zetel 's Gravenhage aanwijst, namelijk omdat daar reeds een Provinciaal Geregtshof bestaat, kan niet ernstig gemeend zijn. Immers met even veel grond zou men kunnen zeggen: „ er is geen Nieuwe Regterlijke Inrigting noodig," want er bestaat reeds zoodanige inrigting. Wat de belangrijkheid der plaats betreft, dan is niet 's Gravenhage maar Rotterdam, na Neêrlands hoofdstad de eerste gemeente van het Rijk, en wat de ligging aangaat kunnen *hier* door de justiciabelen appellen van de regtbanken te Dordrecht, Gorinchem, Brielle, Middelburg, Goes en Zierikzee gemakkelijker worden aangebragt. Bovendien de Hofstad mag zich in het bezit van vele belangrijke Rijksinstellingen verheugen. Men late dan aan 's Gravenhage het grootste sieraad in den tempel van Themis (den Hoogen Raad), maar geve aan Rotterdam een Geregtshof.

Rotterdam, 10 *Mei* 1860. Mr. F.

Hoe is het mogelijk dat een Loods-Commissaris (Rijks-Ambtenaar) in eene groote koopstad met aanzienlijke haven tevens boekhouder van Zeeschepen mag zijn — van Zeeschepen waarin sommige loodsen — dus onderhoorigen — deelhebbers zijn?

Zou daardoor de noodige onpartijdigheid en discipline niet lijden? Y.

Burgerlijke Stand.

ROTTERDAM 11 Mei.

OVERLEDEN: L. Winkelhag, jm., 22 j. — M. Sommeling, z., 18 d. — G. J. van den Heuvel, z., 4 m. — E. M. van Gils, d., 10 m. — H. van Boogerijen, man van J. Vijgh, 67 j. — J. H. C. Jansen, jm., 26 j. —

M. de Groot, d., 10 m. — C. M. G. Walters, vrouw van A. Voorrips, 45 j. — M. A. H. Hiskemuller, d., 1 j. — J. Steenbreker, z., 3 j. — F. C. Teunisse, d., 1 m.

BEVALLEN: K. M. Kalhorn, geb. Wiemer, d. — P. van Eck, geb. van der Sloot, z. — H. Schoenmakers, geb. Rademaker, z. — E. van Dam, geb. van den Bos, z. — E. L. Broedelet, geb. Horn, z. — M. Hooykaas, geb. Sterk, d. — C. J. van Dijk, geb. Dreesens, d. — C. E. de Haan, geb. Kording, d. — C. M. van Renterghem, geb. van Spingelen, z. — C. J. Maryn, geb. Smits, d. — E. van den Berg, geb. Brand, z. — C. M. Karpesteyn, geb. de Boom, d. — T. van Dijk, geb. Rens, d. — C. van der Hart, geb. Keyl, d. — H. A. W. Schrijver, geb. Glondemans, z.

O V E R Z I G T

van Nederlands in-, uit- en doorvoer van eenige der voornaamste Handelsartikelen in de maand Februarij 1860.

ARTIKELEN.	Maatstaf.	Algemeene invoer.	Invoer tot verbruik.	Algemeene uitvoer.	Uitvoer uit het vrije verkeer.	Doorvoer.
BOTER, eetbare	ponden	171,857	165,023	1 37.090	1,230,453	6,637
DROOGERIJEN	waarde	533,877	76,573	581,188	85,274	495,914
GAREN, van Katoen, ongetwijnd en ongeverwd	ponden	1,206,373	464,567	756,959	1,349	755,610
„ „ getwijnd en geverwd	„	253,970	38,870	222,593	8,493	214,100
GEDISTILLEERD, op fust,	vaten	1,307	512	26,104	24,266	1,838
GRANEN, Tarwe,	lasten	637	467	1,993	1,762	231
„ Rogge,	„	802	1,136	1,168	1,076	92
„ Gerst,	„	535	527	1,477	1,469	8
„ Boekweit,	„	524	524	17	17	„
„ Haver,	„	58	58	1,063	1,063	„
IJZER, Ruw,	waarde	361,568	360,198	108,645	107,275	1,370
IJZERWERK,	„	141,323	56,534	91,693	8,340	83,353
INDIGO,	ponden	73,533	15,335	42,543	21,297	21,246
KAAS,	„	6,723	5,048	1,645,109	1,642,931	2,178
KATOEN, ongesponnen	„	3,169,375	3,169,375	1,518,830	1,518,830	„
KOFFIJ,	„	3,788,871	3,772,617	2,160,761	2,144,507	16,254
MANUFACTUREN, van Zijde, Katoen, Hennep, Vlas enz.	waarde	2,893,763	2,139,248	1,728,733	964,398	764,335
„ van Wolle. Lakens enz.	ponden	71,136	67,656	3,584	366	3,218
„ „ „ waarvan de 6 Nederl. el 1 pond of meer wegen	„	37,588	26,752	13,206	2,372	10,834
„ van Wolle, waarvan de 6 Nederl. el minder dan 1 pond wegen	waarde	639,119	482,578	160.910	5,497	155,413
OLIE, van plat en rond zaad	vaten	8,438	1	9,246	808	8,438
RIJST,	ponden	1,809,456	2,352,006	950,633	899,960	50,673
SLAGTVEE, Stieren, Ossen, Koeijen en Vaarzen	stuks	737	607	4,589	4,459	130
„ Schapen	„	565	380	5.840	5,655	185
SUIKER, Ruwe,	ponden	6,010,017	5,936,043	1,293,084	690	1,292,394
„ Geraffineerde,	„	1,343	44	3,157,583	3,154,264	3,319
TABAK, in rollen of bladen,	„	348,994	241,774	464,044	342,210	121,834
TIN,	„	137,402	136,327	225,674	225,674	„
WIJN, op fust,	vaten	6,242	3,794	2,293	„	2,293
ZAAD (Oliezaden)	lasten	1,217	1,024	705	501	204

In lading liggende Schepen.

Te Rotterdam.

BATAVIA en SOERABAIJA, het Nederlandsch Barkschip Constantia, kapit. M. A. Overgaauw. Adres bij Kuyper, van Dam & Smeer en Hudig & Blokhuyzen.

BATAVIA, het Nederl. Barkschip Johanna en Geertruida, kapitein P. Flens Jz. Adres bij Kuyper, van Dam & Smeer en Hudig & Blokhuyzen.

BATAVIA, het Nederl. 4mast Schoenerschip Argo, kapit. A. W. F. van Teutem. Adres bij Kuyper, van Dam & Smeer en Hudig & Blokhuyzen.

BATAVIA, het Nederl. Barkschip Constance, kapit. M. Kimmerer. Adres bij Vlierboom & Suermondt.

BATAVIA, het Nederl. Barkschip Joan, kapit. C. Laseur. Adres bij de Reeders van Overzee & Co., bij de Cargadoors Hudig & Blokhuyzen en Kuyper, van Dam & Smeer, alhier, en de Coningh & Co., te Amsterdam.

BATAVIA, voor Passagiers, om vermoedelijk in de maand Mei te vertrekken, het Ned. Clipper-Fregatschip Noord-Braband, kapit. H. R. Bok. Adres bij de Cargadoors P. A. van Es & Co.

BATAVIA, het Ned. Brikschip Amerika, kapitein J. F. Meermans. Adres bij Hudig & Blokhuyzen en Kuyper, van Dam & Smeer.

BALTIMORE, het Amerik. Fregatschip Scotia, kapitein J. Miskelly, vertrekt 1/5 Mei. Adres bij Wambersie & Zoon.

BOSTON, het Nederl. Brikschip Karel August, kapit. A. Huizer. Adres bij Hudig & Blokhuyzen.

BOSTON, het Nederl. Schoenerschip Sirene. Adres bij Wambersie & Zoon.

DUBLIN, Het Engelsche Schoonerschip Ellen, Kapitein John Hebbard. Adres bij Hudig & Blokhuyzen.

GUERNSEY en JERSEY, Eng. Schoener Admiral Windham, kapit. Chs. Allcock. Adres bij Hudig & Pieters.

JERSEY en GUERNSEY, Eng. Schoener Seabird, kapit. C. Nuttall. Adres bij Hudig & Pieters.

KAAP DE GOEDE HOOP en BATAVIA, het Barkschip Maarten van Rossem, kapit. P. F. Rijken. Adres bij de Reeders de Heeren van Overzee & Co. en de Cargadoors P. A. van Es en Co., te Rotterdam, of de Coningh & Co. te Amsterdam.

LIVERPOOL, het Ned. Kofschip Anna Agatha, kapit. J. Klinger. Adres bij Hudig en Blokhuyzen.

LIVERPOOL, om vóór of op den 15 Mei te vertrekken, het extra snelzeilend Ned. gekoperd Barkschip Ottolina, kapit. J. J. Prange. Adres bij Kuyper, van Dam & Smeer.

MACASSAR (direct), het extra snelzeilend Ned. Driemast Schoonerschip Mary Goddard, kapit. J. Haring; vertrekt einde Mei. Adres bij Hudig & Pieters, alhier, en de Groot Roelants & Co., te Schiedam.

NEWHAVEN en GUERNSEY, de Eng. Kotter Marco, kapit. Th. Richardson; vertrekt 15 Mei. Adres bij Hudig & Blokhuyzen.

NEW-YORK, het Nederl. Barkschip Nederland, kapit. F. Ruiter. Adres bij Wambersie & Zoon.

NEW-YORK en BALTIMORE, het Bremer Fregatschip Auguste, kapit. H. Erichs. Adres bij Wambersie & Zoon.

NEW-YORK, het Amerik. Fregatschip Cairo, kapitein D. C. Wooster. Adres bij Wambersie en Zn.

NEW-YORK, het Pruissisch Fregatschip Arnold Böninger, kapitein J. D. Hashagen. Adres bij Wambersie en Zn.

PHILADELPHIA, het Nederl. Brikschip Minerva, kapit. T. G. van Ommeren. Adres bij Hudig & Blokhuyzen.

SOERABAIJA (direct), voor Goederen en Passagiers, het Nederl. Barkschip Kaap Hoorn, kapit. L. J. Dik. Adres bij P. A. van Es en Co., alhier, en Oolgaardt & Bruinier, te Amsterdam.

SOERABAIJA (direct), hebbende het grootste gedeelte der Lading bereids aangenomen, het extra snelzeilend Nederl. gekoperd Barkschip Salatiga, kapitein H. G. Biesthorst, om in den loop der maand Mei te vertrekken. Adres bij Kuyper, van Dam & Smeer en Hudig & Blokhuyzen.

ST. PETERSBURG, het Nederl. Schoenerschip Stella Matutina, kapit. H. J. Beekman. Adres bij Kuyper, van Dam & Smeer.

ST. PETERSBURG, het Nederlandsch Kofschip Geertruida Speelman, kapit. A. L. Speelman. Adres bij Kuyper, van Dam & Smeer.

VENETIE, het snelzeilend Nederl. Schoenerschip Beertha Hendrika, kapit. T. W. Stuit. Adres bij Kuyper, van Dam & Smeer.

Te Amsterdam:

PADANG, het extra snelzeilend Ned. gekoperd Brikschip Anna Maria Wilhelmina. kapit. L. Sontag Winkler, om den 25 Mei te vertrekken. Adres bij de Coningh & Co., te Amsterdam, en Kuyper, van Dam & Smeer, te Rotterdam.

Cargalijsten.

Rotterdam.

ALGOA-BAAI en PORT ELIZABETH, Craigievar, W. Mitchell. — 579 b. Wol en 384 st. Huiden, N. H. M.

Amsterdam.

BATAVIA, Eclipse, Doeksen. — 3597 kr. Suiker, 4785 b. Rijst en 17,800 boss. Bindrotting, Wunderley en Co.; 337 p. Tabak en 2000 Huiden, Spengler en Co.; 804 b. Tabak, R. W. Besier; 325 b. dito, Bunge en Co.; 225 b. dito. Kreglinger en Co.; 125 p. dito, G. Blokhuis Hz.; 100 kr. Kapas, Boissevain en Kooy; 40 coll. Koopm., Pott en Hagen; 15 p. Tabak, 601/1 en 110/2 Buffelhuiden, Order.

BATAVIA, Dolfijn, Brandligt. — 1396 kr. Suiker en 1000 boss. Bindrotting, Cramerus en Co.; 200 Huiden, Spengler en Co.

BATAVIA, Energie, Ranisch. — 8850 b. Rijst, 187 b. Zwarte en 17 b. Witte Peper, 5430 boss. Bindrotting, 905 Horens en 3 k. Div., J. Barge.

ST. HELENA, Mary, Fraser. — 1326 b. Koffij, 236 kr. Suiker en 900 boss. Bindrotting, N. H. M.

CURAÇAO, Zeester, Zoetelief. — 7783 st. Verw- en 252 st. Pokhout, 430 Huiden, 143 z. Divi Divi en 59 p. Tabak, W. I. M.; 160 b. Koffij, 8 v. Schillen, 10 k. Koopm. en 6 b. Wol, Order.

Revue des Sciences Industrielles de Paris.

Onder de compositien bestemd om de haren, den baard enz. te kleuren zijn er weinige, welker vervaardigers hun fabriekaat aan het onderzoek van geleerde Vereenigingen durven onderwerpen. Aan de Milangène van den heer Dicquemare ainé te Rouaan, hetwelk werd aangeboden aan de Maatschappij der industriële wetenschappen te Parijs, onder voorzitterschap van doctor Broussais, viel na een bewerkstelligd onderzoek en gedane proefnemingen de eer te beurt van een wetenschappelijk rapport, opgenomen in de Revue des Sciences in het N.° van den 1 februarij 1859, en eene medaille voor den bekwamen uitvinder daarvan, zijnde zulks de grootste onderscheiding, aan voorwerpen van dezen aard toegekend. (*Zie de Advertentie.*)

Prijzen der Buitenl. Coupons

en Uitgelote Obligatien.

AMSTERDAM 10 Mei.

Metalliek	f 21.85.	Sp. Piasters	f 2.38.
idem Nationale	- 28.60.	„ Coup. per fr.	- 55⅛.
Div. Eng. in £	- 11.62½.	Hamb. Russen	- 33.
Eng. Russen	- 11.80.	Russ. in Zilv. R.	- 33¾.
Fransche	- 55¼.	Poolsche in fl.	- 26⅞.
Belgische	- 55¾.	„ per Roeb.	- —.—.
Pruissische	- 34⅞.	Coup. Port. per £	- 11.62½.
Illinois in Ds.	- —.—.		

Beursberigten.

LONDEN 10 Mei.

3 pc. Cons. cont.	95⅛	a	95¼	3 pc. Peru	69½	a	70½
id. id. op tijd	95⅜	-	95¼	4½ pc. id. Urib.	82½	-	83½
5 pc. Oostenrijk	80	-	83	id. te New-York	81½	-	82½
dito 1859	71	-	74	3 pc. Portugal	45	-	46
4½ pc. België	97	z. coup.		5 pc. Rusland	107	-	109
5 pc. Braz. 1824	99	-	101	4½ pc. idem	97	-	99
id. 1829/39	—	-	—	3 pc. idem	65¼	-	65¾
id. 4½ pc. 1852	90	-	92	3 pc. Spanje	48	-	49
idem 1858	90	-	92	1¾ pc. idem	37	-	38
6 pc. Buen-Ayr.	85	-	87	idem Amort.	15½	-	16
6 pc. Chili	102	-	104	id. Cert. Coup.	4½	-	5
3 pc. idem	71	-	73	5 pc. Sardinië	86	-	87
5 pc. Denemark.	98	-	102	6 pc. Turkije	75½	-	77
3 pc. idem	84	-	86	idem Nieuwe	60½	-	61
2½ pc. Holland	65	-	67	4 pc. idem	101¼	-	101¾
4 pc. idem	101	-	103	3 pc. Venezuela	26	-	27
Equador	12	-	14	idem Uitgest.	13½	-	14½
id. Land-warr.	- -	-	—	Wissel Amst. krt.	11.14	a	14½
2½ pc. Grenada	15	-	16	idem 3 m.	11.16½	-	16¾
id. Uitgestelde	4½	-	4¾	idem Rott. 3 m.	11.16½	-	16¾
3 pc. Mexico	21¾	-	22	idem Parijs kort.	25.10	-	15
4½ pc. Peru	91½	-	92½	idem 3 m.	25.32½	-	40

Onder den invloed der tijdingen omtrent het zamentrekken van Russische troepen aan de Pruth, betrekkelijk de gisting in Sicilië en het vertrek van Garibaldi, verkeerde de beurs in eene gedrukte stemming.

PARIJS 10 Mei.

Frankrijk 3 pc. a contant 70.90, 70.75, 70.80; dito op ult. 70.70, 70.90, 70.80; dito 4½ pc. a cont. 96.15; dito op ultimo 96.40; Fransche Bank-Actien 2815; Crediet Mobilier 690, 696.25, 687.50, 692.50. Rusland 4½ pc. —; dito Spoorweg-Aandeelen 482.50. Napels 5 pc. 107. Spanje 1¾ pc. 36¾; dito buitenl. 3 pc. oude 48¼ en nieuwe —; dito binnenl. 3 pc. 46; dito Passive —. Oostenrijk 5 pc. 81.

De fondsen ondergingen heden weinig verandering.

ROTTERDAM 11 Mei.

			l. k.	h. k.	gebl. k.
Nederl.	Werk. Schuld 2½	pCt.	64 1/16		
„	dito dito 4	„	99⅛		
„	St. Rotterdam 3½	„	92⅞		
Spanje	Oblig. 3, nu 1¾	„	36⅝		
Portugal	Obl. 1856 7/9. 3	„	42 13/16		
Rusland	Obl. te Londen 3	„	63⅞		
„	bij Stiegl. 1855 5	„	99⅞	100	99⅞
„	Spoorw. Aand. 5	„	214¼	214⅜	
Oostenr.	Oblig. Metall. 2½	„	26¾		
„	dito dito 5	„	49½		
„	dito Nat. Met. 5	„	55 11/16	55⅞	55⅞
„	Ad. fl 250 1854	„	220½	221	221
Venez.	Obligatien 1½	„	13 3/16		

Bij stillen handel waren de prijsveranderingen heden onbeduidend.

Het Commité der Effecten-handelaren,
H. A. MARCELIS, *Secretaris.*

Laatste prijzen ten drie ure: Nederlanden, Werkelijke Schuld, 3 pc., 76. Spanje, Obligatien, 3 nu 1¾ pc., 36½; dito Binnenlandsche a 6/m., 3 pc., 45½; dito Certificaten-Coupons, 4⅝. Portugal, Obligatien te Londen 1853, 3 pc., 44¼. Rusland, Obligatien te Londen, 3 pc., 63⅞. Oostenrijk, Oude Metalliek, 5 pc., 49⅜, 49 7/16, 49 7/16; dito Nationale, 5 pc., 55½, 55¾, 55¾; Venezuela, Obligatien, 3 pc., 24¾; dito 1½ pc., 13 3/16.

AMSTERDAM 11 Mei.

			l. k.	h. k.	gebl. k.
Nederl.	Werk. Schuld 2½	pCt.	64 1/16	64 3/16	64⅛
„	dito dito 3	„	76 3/16	76 5/16	76 5/16
„	dito dito 4	„	99		
„	Amort. Synd. 3½	„	94½		
„	Hand. Maats. 4½	„	131		
„	O. I. Leening 4	„	97¾		
„	Holl. Sp.	„			
„	Rijn-Spoorw. 4½	„			
„	M. van Weld. 4	„			
België	Cert. *Rothsch.* 2½	„	52⅛		
Frankrijk	Certificaten „ 4½	„			
Spanje	Buitenlands. 1¾	„	36½	36⅝	36½
„	dito 3	„	47		
„	Binn. a f 6000 3	„	45 7/16	45 11/16	45 7/16
„	Amort. Schuld		15	15⅛	
„	Bew. v. Coup.				
Portugal	Obligatien 3	pCt.	44 1/16	44 3/16	44 1/16
„	dito 1856/59. 3	„	42⅝	42¾	
„	dito Uitgest.		33½		
Rusland	Ob. *Hope en C.* 5	„	103½		
„	dito 1828/29. 5	„	101⅞		
„	Cert. 1831/33 5	„			
„	d.° 1840 4	„	80½		
„	d.° *Stieglitz* 4	„	81⅛		
„	d.° d.° Nieuwe 5	„	90		
„	d.° d.° 1855 N. 5	„	99⅞	99 15/16	
„	d.° te Lond. 5	„			
„	d.° v. Assign. 6	„	60 3/16	60¼	
„	Inschr. dito 6	„	59⅞		
Polen	Aand. 1835	f			
„	Obligatien 4	pCt.			
Pruissen	Obligatien 5	„	101¾		
„	Aand. 3½	„	201		
Oostenr.	Ob. *Goll en C.* 5	„			
„	d.° dito 4	„			
„	d.° Met. Oude 5	„	48⅞	49 5/16	48⅞
„	d.° N. te Ams. 5	„	70	70¼	70
„	d.° Nat. Met. 5	„	55	55⅝	55 1/16
„	d.° Metalliek. 2½	„	26⅜	26 11/16	26⅜
„	W. Ad. fl 250 4	„	219		
Brazilië	1824, £ 100 5	„	98¼		
Equador	£ 100 1	„			
Venez.	Obligatien 3	„	24½	24 11/16	
„	Uitgestelde 1½	„	12⅞		
Grenada	Obligatien 4	„	13⅛		
„	Uitgestelde		4 7/16		
Mexico	Obligatien 3	„	19 15/16	20	
Illinois	7	„	84¾		

Handel Maatschappij 131 a cont. Rusland, Cert. te Londen, 1859, 3 pc., 63 3/16, 63¼; dito Spoorw.-Actien, volgef., 5 pc., 213¾, 214¼. Weener Bank-Actien f 755, f 760, f 755 1/16. Fransch-Oostenr. Spoorw. Oblig. bij Hope, 3 pc., 121½. Philad., bij Hope en Co., Lr. B, f 101½. Galveston, Spoorw.-Oblig., 8 pc., 40⅛, 40¼. Griekenl. 5 pc., 3⅝, 3 11/16.

Beleening 3, Prolongatie 3, Disconto 3.

Holl. fondsen waren zeer vast; in vreemde leverde de markt wederom niets belangrijks op; bij eenigen handel in Oostenrijksche en Spaansche, was de stemming flaauw.

Laatste prijzen ten 5 ure: Holland, 2½ pc., 64⅛. Spanje, 1¾ pc., 36½; dito Binnenl., 3 pc., 45 7/16. Oostenrijk, Metalliek, 5 pc., 48 15/16; idem Nationale, 5 pc., 55⅛.

Scheepstijdingen.

Brouwershav. *Aang:*
10 mei *Stad Dordrecht* (s), Londen
Vertrokken.
Z. M. st. *Frans Naerebout*, Verschoor, Vlissingen

Hellevoet *Aangek.*
11 mei *Merwestroom*, de Goede, Cardiff
Arnold Böninger, Hashagen, Baltimore (is per sleepboot *Nieuwesluis* van den Kwaden Hoek alhier gearriv. en heden avond bij Noord-Pampus geankerd.)
Seabird, Nuttall, Par
Craigievar, Mitchell, Algoabaai
Victoire, Roussel, Nantes
Vertrokken.
Sea Södskende, Jörgensen, Leith
Lavinia, Laverdoviek, Libau
Adeona, Hendriksen, Riga
(W. t. Z. – W. Z. W.)

Brielle (W.) *Aangek.*
11 mei *Cologne* (st.), Londen
Zingari (st.), Hartlepool
Vertrokken.
11 *Mathilda*, Tarand, Port Navalo
Nelson, Robson, Seaham
Lucy, Rawlinson, Newc.
Scipio, Lovell, dito
Toms, Heppels, dito
Jabez, Foreman, dito
Grace, Chater, dito
Carl, Falck, Pruissen

Maassluis (W.)
11 mei. Niets gepasseerd.

Texel (Z. W.) *Aangek.*
10 mei *Lion* (st.), Londen
Beurs v. Groningen, Puister, dito
Helena, Ostendorff, dito
Janus, Braithwaite, Cardiff
Josine Louisa, Bakker, Liverpool
Twenthe (st.), Hull
Min. Thorbecke (st.), dito
11 *Energie*, Ranisch, Batav.
Euxine, Kidd, Colombo
Antilope, Gnodde, Curaçao
Joven José, de Luzaraga, Bilbao
Théophile Marie, Lemerle, Nantes
Julie, Chauvelin, dito
Aurora (st), Londen
Vernal, Chipp, Sunderl.
Vertrokken.
10 *Drie Gebroeders*, Kaspersma, Londen
Vertrouwen, Meijer, Newcastle
Harmanus, Oelsen, Sundswall
11 *Erstatning*, Hassing, Drontheim

Vlie *Aangekomen*
8 mei *Stoomvaart* (st.), Hamburg
9 *To Söstre*, Sörensen, Næstved
Vertrokken.
8 *Reintje*, Teensma, St. Petersburg
Cornelia, Teensma, dito
Noordster, Goedkoop, d.°
Navigator, Kaas, Riga
Annegiena, Blouw, Stockholm
Marchiena Gesina, Munneke, Memel
Maria, Johannsen, Dantzig
August, Schulte, Stettin
Jonge Bernard, Schaap, Frederikstad
Jantje Eikema, Eilts, d.°
Catharina Visser, Duif, Noorwegen
Jonge Douwe, Gnodde, d°
Hoffnung, Dietz, Heppens
9 *Kennett Kingsford*, Scheel, Dantzig
Vriendschap, Visser, dito
Ida Berendina, Hensema, Stettin
Pelgrim, Jahnsen, Christiania
Niord, Lehman, Fredrikshald
Maria & Fanny, Unger, Frederikstad
Familien, Andreassen, Drammen
Eendragt, Boer, avontuur

Vlissingen *Aangek.*
9 mei *Pasqualina*, Oliva, Messina
10 *Masonic*, Short, Galveston
Palermo, Jughan, New-York
Larissa, Yeoman, Alexandrië (E.)
Halvmaanen, Due, Messina

—o—

Batavia *Aangekomen*
vóór 23 mrt. *Maasstroom*, Mellema, Rotterdam
Comm. des Konings v. d. Heim, v. Zanten, Bushire
Antoinette Seraphine, Vietor, China
vóór 26 maart *Capella*, Landweer, Amst.
de Vrede, v. d. Plas, dito
Tasmania, Jonker, dito

Geelong *Vertr.*
16 mrt. *Zwijger*, Hoogland, Batavia

Konstantinop. *Vertr.*
27 apr. *Frau Maria*, Voss, Amsterdam

Malta *Aangekomen*
2 mei *Californië*, v.d. Valk, Vlaardingen

Napels *Aangekomen*
1 mei *Martha Alida*, Karst, Amsterdam
Johannes, Voogd, Middlesbro'
3 *Catharina Cornelia*, Feijes, Amsterdam
4 *Rhône* (st.) Rotterd. enz.

Palermo *Aangekomen*
1 mei *Cornelia* (st.), Triest (vertr. 2 n. Rott.)

Genua *Vertrokken*
4 mei *Albertha Roemeling*, Goosens, Londen

Bordeaux *Vertr.*
9 mei *Bordeaux* (st.), Rott.

Nantes *Vertrokken*
8 mei *Améline*, Gaurand, Zaandam
Annechina Harmina, Stutvoet, Liverpool

Dublin *Uitgekl.*
9 mei *Jacomina*, Homan, Liverpool

Killorglin (Kerry)
Vertrokken.
8 mei *Elisabeth Gravelaar*, Kok, Gloucester

Queenstown *Aang.*
8 mei *Filippus Cornelius*, Meeter, Bayonne
10 *Activo*, Fraay, Cardenas
Vertrokken.
8 *Tiverton*, (v. Rott.), Liverpool

Liverpool *Aangekomen*
8 mei *Aetta Augusta*, Tinholt, Galway
9 *Jacobus*, Koning, Dublin (laadt voor Antwerp.)
10 *Alida Elisabeth*, Potjewijd, Harlingen (laadt voor Nerva)
In lading
Agatha, Schuur, Nerva
Geertje, v. d. Borg, dito
Wijbrandus Udo, Kiers, Antwerpen

Runcorn *Vertr.*
9 mei *Vlieh*, Waller, Dordt

Swansea *Vertrokken*
9 mei *Thomas*, Koara, Rott.

Scilly *Vertrokken*
7 mei *Constance*, Söderberg, (v. Java) Stockholm

Falmouth *Aangek.*
9 mei *Twee Gebroeders*, Bossmak, Gallipoli n. Kroonstad
Martina Adriana, van 't Hoff, Girgenti
10 *Kiel Windeweer*, Moesker, Alexandrië

In het **Kanaal** *Aang.*
.. mei *Johannes & Helene*, Iquique n. Rotterd.

Bridgewater *Vertr.*
4 mei *Dolphijn*, Hazewinkel, Cardiff

Fowey *Vertrokken*
9 mei *Lydia*, Dobson, (v. Liverp.) Harlingen

Zuid-Voorl. *Gepass.*
9 mei *Josephine*, Klockgeter, Amst. n. Rio-Janeiro

Londen *Aangek.*
10 mei *Elve* (st.), Harburg (laadt voor Harburg)
Uitgeklaard.
9 *Maria*, Deuze, Reval
Jeanne Marie, Kelle, St. Petersburg
Wieka, Eefting, dito
Tetsia, Pluktje, ...
Immanuel, de Jong, ...

Sunderland *Vertr.*
8 mei *Dieverdina*, de Jonge, Zwolle

Shields *Vertrokken*
9 mei *Mary*, Schiedam
Uitgeklaard.
9 *Catharina*, Feiken, St. Petersburg
Generaal de Stuers, Viersma, Singapore

Grangemouth *Aang.*
7 mei *Margaretha Augusta*, Jongman, Leith
Vertrokken.
8 *Valerius Lodewijk*, de Boer, Charlestown
Aurora, Smit, Riga
Catharina, de Boer, dito

Leith *Aangekomen*
8 mei *Avontuur*, Spanjer, Wöhrden

Hamburg *Aangek.*
9 mei *Emma Maria*, Sap, Cette
Vertrokken.
9 *Tjiliwong*, Nielsen, Makasser
Vr. Antje, Drent, Amst.
Twee Gebroeders, Albers, Harlingen

Warnemunde *Vertr.*
8 mei *Mercurius*, Karsies, Antwerpen

Swinemunde *Aang.*
9 mei *Margar. Catharina*, Stenger, Bremen
Vertrokken.
8 *Drei Gebrüder*, Oltmann, Amsterdam

Dantzig *Aangekomen*
7 mei *Catharina Johanna*, Kuiper, Amsterd.
Provincie Drenthe, Beekman, Hartlepool
Hendrika Margaretha, Freie, Newcastle
Vertrokken.
8 *Twee Gebr.*, Branbergen, St. Petersburg
Harlingen, Hannema, d.°
Lubbegina, de Boer, Harlingen
Valkyrien, Dybdahl, Amsterdam
Jantina, Drent, Bremen

Pillau *Aangekomen*
6 mei *Meika Jacoba*, Wielema, Geestemunde
7 *Wiea Geziena*, Bossinga, Amsterdam
Walrus, Boiten, Rott.

Memel *Aangekomen*
7 mei *Mentor*, Schultz, Rott.
Helena, v.d. Wal, Harling.

Reval *Aangekomen*
26 april *Nieuwendam*, de Jonge, Amsterdam

Stockholm *Aangek.*
1 mei *Hedwig*, Sjögren, Bat.
3 *Valetta*, Dücker, Amst.

Kopenhagen *Aang.*
9 mei *Willem I* (s.), Stettin (vertr. n. Amsterdam)

Elseneur *Aangek.*
8 mei *Vriendschap*, Zoutman, Dantzig n. Amsterdam

Tonningen *Gepass.*
8 mei *Jufvr. Hillegonda*, Douwes, Demmin n. Amsterdam
Hill. Scholtens, Scholtens, Wismar n. Antwerpen

—o—

Rotterdam 11 mei. Volgens particulier berigt was het schip *President Plate*, kapit. J. C. Harten, v. Amst. n. Batavia, den 5 maart in goeden staat zeilende op 11° ZB. en 29° WL. Troepen en equipage genoten den besten welstand.

Ringkjöbing 6 mei. Het kofschip *Frau Gebke*, kapit. de Buhr, met rogge van Liimfjord komende, is in den nacht van 3 dezer bij Söndervig gestrand en zal met de lading weg zijn.

Hong Kong 29 mrt. (Per telegr. v. Marseille.) De *Talca*, k. Fischer, is op de Paracels verongelukt.

Singapore ... Het schip *Fiery Cross*, v. Londen n. Hong Kong, is in de Chinesche Zee verongelukt; de bemanning gered, doch van de lading weinig geborgen.

—o—

Gepraaid:

5 april. op 3° NB. en 23° WL., *Telegraph*, Rolufs, van Padang n. Rotterdam.

17 april. op 44° 25′ NB. en 11° 29′ WL., *Vijf Vrienden*, C. Johan, van Rotterdam n. Samarang.

30 april, op 49° 5′ NB. en 11° WL., *Amerika*, P. L. Zeeman, van Amsterd. naar Batavia.

3 mei, op 49° 45′ NB. en 8° 10′ WL., *Fosca Helena*, J. M. de Waal, v. Amsterdam n. New-York.

Kap. P. Jensen, voerende het Deensche barkschip *Jan Tecker*, alhier van Bahia binnen, rapporteert, den 6 mei, in de nabijheid van Poortland, gepasseerd te zijn een Hamburger schip, toonende in deszelfs vlag n.° 332, zijnde de *Andrew*, kapit. B. Bohn.

—o—

10 mei. De wind te **Falmouth** Z. en te **Deal** Z. Z. W.

—o—

Rotterdam *Uitgekl.*
10 mei *Anna Agatha*, Klingen, Liverpool

—o—

Rivierberigt.

Rotterdam. Hoog water 12 mei: 1ste getijde 8 ure 16 min.; 2de get. 8 ure 40 min.

Arnhem. Waterhoogte 10 mei 2.38 el.

Keulen. Rijnhoogte 10 mei 10 v. 3 d. Rijnl.

—o—

Officiële Wisselkoersen.

ROTTERDAM 11 Mei.

	2 maanden.	Kort.
Londen...	11.62½	11.70
d.° 3 m.	11.57½	—
Parijs . .	55½	55⅞
d.° 3 m.	55 11/32	
Bordeaux.	55¼	55⅝
Genua,. .	45¾	—
Livorno. .	38½	—
Napels . .	78	—
Petersb. .	166½	—
Hamburg.	35⅛	35 5/16
d.° 3 m. .	35 1/16	—
Antwerp .	—	1⅜ v

	6 weken.	Kort.
Frankfort	99½	—
Augsburg	99	—
Weenen. .	86½	—
Triest. . .	86⅛	—

Disconto 3 en 3½ pc.
Parijs 1 maand *f* 55⅝.

AMSTERDAM 11 Mei.

	2 maanden		zigt.	
Londen. .	11.62½	p	11.70	p
Parijs. . .	55½	g	55 15/16	p
Bordeaux.	55¼	g	—	g
d.° ½ m.	55⅝	g	—	g
Genua . .	45⅞	g	—	g
Livorno. .	38⅜	g	—	g
Napels . .	78¾	g	—	g
Hamburg.	35⅛	g	35⅜	g
	3 maanden.		Zigt.	
Madrid . .	240	g	—	g
Cadix. . .	241	g	—	g
Sevilië . .	237	g	—	g
Bilbao . .	237	g	—	g
Lissabon .	40⅞	g	—	g
Porto. . .	41	g	—	g
Petersb. .	168	g	—	g
	6 weken.		Zigt	
Weenen ..	86¾	g	—	g
Augsburg	99	g	—	g
Frankfort.	99½	g	—	g

Rotterdam ⅛.

Handelsberigten.

ROTTERDAM 11 Mei.

STAAT van Koffij en Suiker,

op de zes Hoofdmarkten van Europa.

K O F F IJ.

Voorraad qn. op 1 Mei der drie laatste jaren.

	1858.	1859.	1860.
Holland	1,108,000	714,000	586,000
Antwerpen......	147,000	50,000	42,000
Hamburg........	180,000	140,000	120,000
Triest	72,000	60,000	60,000
Havre...........	110,000	72,000	91,000
Engeland........	194,000	134,000	160,000
Totaal...... ..	1,811,000	1,170,000	1,059,000

		1859.	1860.
Aanvoer qn. gedurende 4 maanden	Holland......	503,000	423,000
	Antwerpen ..	86,000	104,000
	Hamburg ...	275,000	305,000
	Triest	77.000	109,000
	Havre	174,000	151,000
	Engeland	126,000	172,000
Aanvoer......................		1,241,000	1,264,000
Voorraad op 1 Januarij ...		1,197,000	1,045,000
Totaal...........		2,438,000	2,309,000
Voorraad op 1 Mei		1,170,000	1,059,000
Aflev. gedurende 4 maand.		1,268,000	1,250,000

S U I K E R.

Voorraad qn. op 1 Mei der drie laatste jaren.

	1858.	1859.	1860.
Holland	585,000	460,000	500,000
Antwerpen......	37,000	16,000	22,000
Hamburg...... ..	35,000	70,000	60,000
Triest	33,000	123,000	73,000
Havre	47,000	26,000	42,000
Engeland........	1,420,000	1,582,000	1,886,000
Totaal........	2,157,000	2,277,000	2,583,000

		1859.	1860.
Aanvoer qn. gedurende 4 maanden	Holland......	825,000	890,000
	Antwerpen ..	50,000	54,000
	Hamburg	155,000	90,000
	Triest........	90,000	72,000
	Havre	64,000	65,000
	Engeland	2,459,000	2,655,000
Aanvoer......................		3,643,000	3,826,000
Voorraad op 1 Januarij ...		2,236,000	2,505,000
Totaal...........		5,879,000	6,331,000
Voorraad op 1 Mei.........		2,277,000	2,583,000
Aflev. gedurende 4 maand.		3,602,000	3,748,000

KOFFIJ. Afgedaan uit de eerste hand ca. 1200 b. Java per Alblasserdam aan één huis, prijs geheim.

RIJST. Uit de eerste hand werden verkocht ca. 2180 b. Tafel- per Johanna en Geertruida tot *f* 10¼.

TABAK. Heden werden uit de eerste hand afgedaan 82 seroenen Havana.

SALPETER. Van Iquique worden alhier verwacht per Johannes en Helene 8000 quintalen, 4190 b. Chili; het schip is reeds in het Kanaal en kan dus spoedig arriveren. De houders komen met deze lading aan de markt, zoodra dezelve onderzocht is. Volgens berigten van Valparaiso moet de kwaliteit uitmuntend mooi zijn.

SCHIEDAM 11 Mei.

GRANEN. Verkocht: Gerst, 130 ℔ Libau *f* 194 cont.
MOUTWIJN, per Ned. Vat zonder fust *f* 15.50.
JENEVER, " " " " " - 21.—.
AMST. PROEF " " " " " - 22.25.
Alles zonder de belasting.
SPOELING per Ketel .... *f* 0.10.

AMSTERDAM 11 Mei.

VETWAREN. Traan: Zuidzee *f* 33 a *f* 34, Robben- *f* 37, O.-Ind. *f* 30. Levertraan: bruine *f* 42, blanke *f* 50 a *f* 48, bruin-blanke *f* 46 a *f* 44. Rondvisch per 50 Ned. ℔ *f* 14 a *f* 13½. Ansjovis 1859r *f* 8½, 1858r *f* 8¾.

GRANEN. Tarwe in een doen: 130 ℔ oude Pommer *f* 330; 129/130 ℔ N. Friesche *f* 330; 126 ℔ dito Smet *f* 290; 132 ℔ oude bonte Poolsche *f* 355. Gedroogde Rogge bij partij iets lager, ongedr. onveranderd: 119 ℔ jar. Petersb. *f* 197; 128 ℔ N. Pruiss. *f* 235; 114/117 ℔ jar. Petersb. *f* 186, *f* 193; 122 ℔ Ibraïla *f* 200; 120 ℔ Odessa *f* 203; 120 ℔ Galatz *f* 210; op levering in Mei *f* 189, *f* 190; Junij *f* 194; Julij *f* 197, *f* 195, *f* 196. Gerst, Haver en Boekweit zonder handel.

ZADEN enz. Koolzaad flaauw; op 9 v. Olie te leveren in Julij £ 70; Sept. en Oct. £ 72; Nov. £ 72½. Lijnzaad een doen: 107/108 ℔ Riga *f* 275; 111/112 ℔ Poolsche *f* 320. Raapolie flaauw: op 6/w. *f* 40¼; vlieg. *f* 39; 1 Sept. *f* 41½; 1 Oct. *f* 41¾; 1 Nov. *f* 42¼; 1 Dec. *f* 42½. Lijnolie als voren: op 6/w. *f* 31¼; vlieg. *f* 30; 1 Sept., Oct., Nov. en Dec. *f* 32½. Hennepolie op 6/w. *f* 37½. Raapkoeken per 1040 st. *f* 66 a *f* 72. Lijnkoeken per 104 st. *f* 11 a *f* 13½.

LONDEN 9 Mei.

SUIKER. De markt blijft vast voor W.-Ind. soorten. Eene lading van 800 v. Cuba Moscovados is verkocht tot 25/9, eene dito van 2800 b. Paraïbo tot 23/6, eene dito van 2211 k. Havana n.° 12 tot 29/3, eene dito van 1092 k. n.° 11½ a 12 tot 28/6 en eene dito van 4300 b. Paraïbo tot 23/9. Geraffineerd zijn stil maar prijshoudend, br. Lumps 52/ a 52/6. — RUM prijshoudend. 120 pijpen Demerara bedongen 1/10, 30 pijpen Jamaica 4/ en 95 v. Penang 1/6. — KOFFIJ vast. — RIJST zeer stil. Omzet 1500 b. — LIJNZAAD onveranderd. Eene lading Odessa bedong 50/6. — OLIEN. Raap- vast. Lijn- onveranderd maar stil 28/, te Hull 27/9. Amerik. Terpentijn- 35/6 a 36/. — SALPETER vast. 550 b. Bengaal bedongen 43/6.— TALK. De markt is zeer stil en de prijzen zijn flaauw. Men noteert P Y C disp. 54/, Mei/Junij 53/, Julij/Sept. 51/, Oct./Dec. 50/6.

LONDEN 10 Mei.

SUIKER. In veiling zijn verkocht 1923 k. Havana tot 38/ a 48/ en 44 v. Cuba tot 39/6 a 42/6. — KOFFIJ. 133 b. Plant. Ceylon tot 70/ a 74/. — THEE. 6700 k. tot iets vastere prijzen als gisteren. — INDIGO. 1327 k. werden geveild waarvan 512 k. verkocht zijn tot vorige prijzen.

ANTWERPEN 10 Mei.

GRANEN. De markt is onveranderd maar prijshoudend. Roode Tarwe noteert men *f* 14, zeilende en Zeeuwsche *f* 13 a *f* 13¼. Rogge evenzoo vrij vast *f* 8 a *f* 8¼. Gerst prijshoudend, Zweedsche *f* 7½. Voor Odessa Lijnzaad betaalde men *f* 12¾ en voor Bombay *f* 13¼. — Koolzaad is zeer schaarsch. — Van TALK vonden 3000 kil. tot vorige prijzen nemers.

HAVRE 8 Mei.

KATOEN. Gisteren zijn in het geheel 1740 b. verkocht. Heden is er weinig vraag en vonden 750 b. nemers. — Van KOFFIJ zijn afgedaan 300 b. Haïti tot fr. 83¼ en 1000 b. Ceylon tot fr. 131. — SUIKER gevraagd. Omzet 50 v. Antilles tot fr. 62, 216 dito dito tot fr. 62½, 107 v. dito dito tot denzelfden prijs op levering, 1600 balen Reunion tot fr. 69 en 666 k. Havana n.° 12 tot fr. 37¼. HUIDEN. 830 dr. gez. Fernambucq bedongen fr. 107 en 10 b. B.-A. WOL fr. 2.65.

HAMBURG 10 Mei.

GRANEN. Tarwe in loco stil; af buitenl. meer aangeboden. Rogge in loco stil; af buitenl. zonder vraag. — RAAPOLIE als gisteren. — KOFFIJ stil en onveranderd. — ZINK onveranderd.

NEW-YORK 28 April.

KATOEN flaauw. Omzet der 3 laatste dagen 3000 b. — GRANEN in willige stemming en bijna alle prijzen een weinig gerezen. — PROVISIEN vast.

NEW-ORLEANS 27 April.

KATOEN stil. Omzet heden 4000 b. tot vorige prijzen. Omzet der week 37/m. b. Aanvoer 13/m. b.

Advertentiën.

VERTREK der SPOORTREINEN.

Hollandsche Spoorweg.

Van Rott. naar Amsterdam: 7, 9.30, 11.40, 3.30, 8
" " alleen n. 's Hage: 1.5 's midd., 9.50 's av.
" Amst. naar Rotterdam: 8.5, 10.40, 1.25, 4.30, 7.45
" 's Hage " Rott.: 8.30, 10.18, 12.37, 3.39, 6.42, 8.15, 9.59
Aankomst te Rotterdam: 9.15, 11.5, 1.20, 4.25, 7.30, 9, 10.45

Spoorweg Antwerpen-Rotterdam.

Van Antwerpen: 7.40, 12.20, 5.35; de laatste alleen tot Moerdijk en Breda.
" Breda: 6.30, 12.35, 5.25; de laatste alleen tot Moerdijk en Antwerpen.
" Rotterdam naar Antwerpen en Breda: 10.15, 3.—.

Rhijn-Spoorweg.

Rott.n.Utr.,Amst.,Arnh.: 7.—, 10.—, 12.15, 1.30, 5.50, 9.—
Amst. n. Utr. en Rott.: 7.25, 10.25, 12.35, 2.30, 6.15, 9.15
Arnh.n.Utr.,Amst.,Rott.: 6.30, 9.30, 11.35, 12.30, 5.20
Utrecht naar Rotterdam: 6.30, 8.40, 11.40, 1.25, 4.30, 7.30
Gouda naar Rotterdam: 7.36, 9.34, 12.34, 2.8, 5.40, 8.28
Aankomst te Rotterdam: 8.15, 10.—, 1.—, 2.25, 6.30, 9.—

Gedrukt en uitgegeven bij
G. en C. A. van Reyn,
te Rotterdam.

BIJVOEGSEL,
behoorende tot de
ROTTERDAMSCHE COURANT
VAN
ZATURDAG 12 MEI 1860, N°. 114.

STATEN-GENERAAL.

Tweede Kamer.

Zitting van Vrijdag 11 Mei.

(*Vervolg. Zie het begin in de Courant.*)

De heer *Wintgens* achtte zich verpligt nader te preciseren den zin en de strekking van de door hem voorgestelde motie van orde en tevens enkele bedenkingen te wederleggen die daartegen waren ingebragt. Hij wenschte die strekking te preciseren omdat hij geloofde dat aan de motie eene strekking was gegeven die er niet in ligt, die niet in de woorden is te vinden en niet ligt in de bedoeling van hem die de motie heeft voorgesteld. Men moest die motie nemen gelijk zij daar ligt, in hare ware beteekenis, en dan blijkt daaruit, dat het wenschelijk is de regeling voor de *uitgifte* van cultuurcontracten te stellen bij de wet. De heer Poolman echter vatte gisteren de motie op, alsof de geheele inhoud dier contracten in de motie zou moeten worden bepaald, alsof het cultuurstelsel in zijn vollen omvang in deze Vergadering besproken en daarover beslist moest worden. Dat lid sprak er van, hoe men dan later zou overgaan tot regeling van de koffij- en indigo-cultuur. Maar dit alles lag niet in de bedoeling der motie. Zij strekte eenvoudig om op de *uitgifte* der contracten regelen te stellen, en dit had niets gemeens, noch met de inrigting dier contracten zelve, noch met de verhouding der dessa's tot den contractant enz. Alleen zou door de wet worden gevestigd het beginsel: gelijkheid voor allen, geene bevoorregting, geene uitsluiting, geen gunstbetoon aan vreemden. Dat wil de motie, en op dat terrein moest men haar bestrijden. Spreker had ook in geenen deele de bedoeling om den Minister in dien moeijelijken toestand te brengen, dat hij genoodzaakt zou zijn, bij aanneming der motie, af te treden. Dat was noch de bedoeling noch de strekking der motie. De heer van Lijnden zeide, dat de Grondwet geen motien van orde kende; spreker wilde slechts herinneren, dat door dat lid menige motie betrekkelijk de emancipatie was voorgesteld. Ook de bewering, dat men hier eene beslissing zou nemen *ex abrupto*, was ongegrond, want reeds acht jaren lang was de kwestie aan de orde van den dag; in 1856 was daaraan eene zeer geapprpfondiseerde discussie gewijd. Wanneer de motie doorgaat, heeft men gezegd, dan zou het Gouvernement verpligt zijn aan den hoogsten bieder het contract te gunnen. Neen, zegt de spreker, dat ligt niet in de bedoeling der motie. Dergelijke zaken werden niet geëischt. Het schrikbeeld der Chinezen had overigens zijne kracht verloren; die Chinezen waren Chinesche schimmen geworden (gelach). De bedoeling is, om ook bij regeling door de wet aan het Gouvernement zeer krachtige middelen te verleenen om uit te sluiten zoowel prête-noms als Chinezen. De vorige spreker had ook gewaagd van de onereuse voorwaarden der suiker-contracten; ieder wist wat daarvan was. Het algemeen belang eischte dat even als in alle zaken ook aan deze zaak de natuurlijke loop moest worden gelaten. Langs dien weg zouden aan de contracten billijke winsten worden bezorgd, maar de Staat zou verzekerd worden van dat aandeel in de voordeelen, waarop Nederland teregt van zijne kolonien aanspraak mogt maken.

De heer *Idzerda*, ofschoon geen Indische specialiteit, was, na al hetgeen hij gehoord en gelezen had over deze belangrijke zaak, tot de overtuiging gekomen dat het stelsel van uitbesteding verre de voorkeur had boven het thans vigerende stelsel, terwijl hij, op gezag der brochure van den heer v. d. Putte, betoogde dat het ook niet onregtvaardig was, wanneer men ook de bestaande contracten dadelijk aan het stelsel van uitbesteding onderwierp. Hem was het vooral een raadsel, waarom het Gouvernement niet zou volgen denzelfden weg als de particulier die zijne bezittingen ten meesten voordeele wenschte aan te wenden. Hij zou om al die redenen voor de motie stemmen.

De heer *van Voorthuysen*, mede verklarende geene Indische specialiteit te zijn, betoogde, dat de geheele vraag beheerscht werd door art. 59 der Grondwet en dus door de vraag of er behoefte bestond aan eene wet? Die behoefte nu kon alleen worden beoordeeld wanneer men den toestand kende, en om een toestand te leeren kennen moest de statisticus zijne toevlugt nemen tot monumenten of autoriteiten. Wat de monumenten betreft, hadden voorzeker de huizen, hier en daar door contractanten gesticht, voor den geest teruggeroepen Lucullus en zijne provincie. Maar wat de autoriteiten betreft, deze stonden lijnregt tegen elkander over. Men zag hier in strijd met elkander twee oud Gouverneur-Generaals, men zag hier kampen een geleerde tegen een gewezen ambtenaar. Bij dat verschil van gevoelen kon spreker niet beslissen, en het was uit dien hoofde dat hij bij den Minister ten sterkste aandrong om zoo spoedig en zoo veel mogelijk aan de Kamer mededeeling te doen van de twee wagenvrachten rapporten over eene zaak, waarvan het hem verheugde dat de Minister reeds een besluit had genomen en thans bij den Raad van State aanhangig was.

De heer *Sloet tot Oldhuis* zag in deze zaak niets anders en niets meer dan de gewone vraag of eene koloniale gelegenheid bij eene wet of bij een besluit moest worden geregeld. Hij scheidde van deze motie alle politieke nevenbedoelingen af en hij was er zeker van dat de Minister zelf de eerste zijn zou om te gelooven, dat deze verklaring des sprekers ernstig was gemeend. Hij hield zich overtuigd, dat, wanneer de Minister deze zaak bij besluit regelde, hij ook aan dat besluit de hand zou houden en niet zou dulden dat men daarvan afweek. Hij was echter geenszins in dat opzigt gerust omtrent de mogelijke handelwijze van den eventuelen opvolger. Hij zou vreezen dat een nieuwe Minister van Kolonien of een nieuwe Gouverneur-Generaal wel eens zou moeten onderdoen voor den krachtigen invloed der heeren suiker-contractanten, en daarom alleen geloofde hij dat het beter was om deze aangelegenheid bij eene wet te regelen.

Spreker had daar zoo even het woord *suiker-contractant* uitgesproken. Wanneer hij spreekt van eene geheele klasse van menschen, dan liet hij altijd uitzonderingen toe, om niet onbillijk te zijn. Hij kende suiker-contractanten, die eenvoudige, goedaardige menschen waren, die ronduit bekenden eigenlijk van de suikerfabrikatie niets te kennen en zelfs niet te weten hoe het mogelijk was dat zulk een gouden regen op hen nederdropte (gelach). Maar als hij in het algemeen van suiker-contractanten sprak, dan zag hij daarin geene goedhartige, eenvoudige, onschuldige industrielen; maar geslepene politici. Zij vormden eene magtige corporatie, haast zou hij zeggen een *inperium in imperio*. Die magt gaat zelfs zoo ver dat zij in vele opzigten zich in het minst niet bekreunt om de door hen aangegane contracten. Hij zou er een bewijs van geven. In de contracten staat de verpligting dat een fabrikant bij zijne fabriek moet zijn; maar hier in de residentie wonen fabriekanten, die men zegt tot de meest begunstigden te behooren. Het verwijt, dat hij in de residentie was, niet kunnende verdragen, gaf hij een vlugschrift in het licht en als reden van zijn verblijf daarin te kennen, dat het niet aangenaam en pleizierig was in de binnenlanden van Java te wonen. Was er dan, vroeg de spreker, geene magt in den Nederlandschen Staat aanwezig, om dien fabriekant binnen 14 dagen naar Java op te zenden (gelach)? Die contractanten hadden hunne eigene organen; dit stond hun volkomen vrij, maar de invloed, dien zij daardoor op de openbare meening oefenden, was zeer gevaarlijk. Als voorbeeld haalde hij aan den vrijen arbeid. Dit was in hun oog een gruwel, omdat zij vreesden, dat dan hun het noodige werkvolk mogt ontbreken.

Het hoofdbezwaar tegen het verlangen, om de suiker-contracten bij de wet te regelen, was dat, dat men het liet voorkomen, alsof de spreker en de zijnen Jan Rap en zijn maat zouden willen laten mededingen; spreker meende dat dit niet het geval was. Ook beweerde men dat de wet niet kon treden in alle topographische bijzonderheden; was dit onmogelijk, dan was het ook onmogelijk bij Koninklijk besluit en dan moest men de regelen overlaten aan het bestuur in Indië. Men vroeg: waaruit bleek de behoefte? Spreker keerde de vraag om en vroeg: waaruit bleek de behoefte *niet?* De algemeene denkwijze beschouwt de suiker-contractanten als eene *nationale ergernis*. Spreker keurde die denkwijze niet af, geboren uit het feit, dat zoo vele menschen, die zich van hunne medeburgers niet onderscheiden, sinecures bezitten, die hun eene zuivere opbrengst geeft, van naar men zegt vijftig tot honderd duizend guldens 's jaars. Hij wilde wel gelooven dat aanvankelijk noch Gouvernement noch suiker-contractanten zoodanige uitkomst voorzien hadden. Dit eischte dus verschooning; men mogt de menschen geluk wenschen, die zich in deze uitkomst verheugen mogten; maar de vraag is of men de zaak nu zoo zou laten continueren? Daar tegen verzette zich de algemeene zienswijze, en de spreker vond er een gewetensbezwaar in om die aangelegenheid op denzelfden voet te houden, en daarom zou hij, getrouw aan de stem vroeger door hem uitgebragt, zich ook wederom verpligt rekenen zijne stem aan de motie te geven.

De heer *Elout van Soeterwoude* verklaarde dat hij in deze zaak stond tusschen zijn vriend uit Arnhem (de heer van Lijnden), en het geachte lid uit Amsterdam (de heer Duymaer van Twist). Spreker was het met den eersten eens, dat in den regel motien van orde niet wenschelijk waren. Slechts wanneer hij tusschen twee kwaden te kiezen had, zooals onlangs het geval was, had hij er zich mede vereenigd. Wenschelijk echter achtte hij het bespreken van beginselen; het kennen der inzigten en maatregelen van de Regering, en het in 't openbaar behandelen daarna in de Kamer. Zoo doende zal de geoorloofde invloed verzekerd zijn der Natie, door hare vertegenwoordigers, op den gang van het bestuur. Aan dien invloed zal zich geene Regering op den duur straffeloos kunnen onttrekken.

Met den heer van Twist achtte de spreker de rigting van art. 56 van het Regerings-reglement niet twijfelachtig; hij betreurde het, dat in strijd met de uitgedrukte meening van den zoo dikwerf genoemden betreurden Staatsman nog twijfel is geopperd; op voorzigtige wijze daarnaar te streven, zouden alle klippen kunnen worden vermeden.

Spreker achtte met den heer van Twist dat art. 59 der Grondwet is van strikte interpretatie; de *behoefte* kan niet in het algemeen bewezen worden, door het verkieslijker en duurzamer van wettelijke dan van andere regeling op den voorgrond te stellen.

Het behoort regten en belangen te gelden, wier regeling aan den wetgever alleen, niet aan de uitvoerende magt toekomt; dit laatste is, naar sprekers oordeel, niet genoegzaam bewezen, al wordt het ook, welligt teregt, beweerd.

Spreker ziet dan ook in de motie eer een dringen tot handelen in het algemeen, dan tot wettelijke regeling. Dat dringen had de Regering kunnen voorkomen; zij had sedert lang kunnen handelen. Ook gisteren nog had de Minister veel kunnen voorkomen, door de beginselen waarop zijne maatregelen zullen steunen, mede te deelen. Intusschen kan die maatregel niet uitblijven, die alleen kan doen beoordeelen of de wet noodig zal zijn. Over weinige weken komt de Kamer weder bijeen; met de kennis van dien maatregel kunnen de discussien hervat worden, en dan eerst zal het in werkelijkheid mogelijk zijn, over de al of niet gebleken behoefte der regeling bij de wet te beslissen.

Spreker meent dus dat uitstel aan de Kamer te mogen voordragen.

De heer *van Hoëvell* wenschte met een paar woorden zijne meening te kennen te geven omtrent de motie door den heer Wintgens voorgesteld. Dat voorstel had hem verheugd en het bevatte al wat hij verlangde; want ook hij wenschte niet te treden in hetgeen de inhoud der verlangde wet zou behooren te zijn. De wetgever zou de grenzen moeten aanwijzen, die de wet hebben moet. Of die wet de hoofdpunten van vrijen arbeid en cultuurstelsel, en dan nog in *zijn* zin zou moeten bevatten, dat alles liet hij in het midden; hij verlangde niets anders op dit oogenblik dan dat de grondslagen voor de uitgifte der cultuurcontracten bij de wet geregeld werden. Nu kwam de heer Elout den Minister ter hulp. Spreker geloofde dat, wanneer de Minister soms onhandige vrienden had, de heer Elout zich een handig vriend betoonde, want hij volgde een doorluchtig voorbeeld, nu drie jaren geleden door wijlen den heer Baud gegeven. Men verkeerde toen in denzelfden toestand; dezelfde motie als die van den heer Wintgens werd voorgedragen; er was groote kans tot aanneming, maar toen kwam de overleden Staatsman, als handig vriend van den toenmaligen Minister, met zijne motie van uitstel, denkende dat vele leden, vooral als het moeijelijke kwestien gold, zich daaraan gaarne zouden vasthouden. De heer Elout volgde nu dat doorluchtig voorbeeld; doch op welken grond zou thans uitstel worden verleend? Hoe menigmaal reeds was men reeds geweest digt bij de beslissing volgens de mededeelingen der Regering. De heer Elout wilde een uitstel tot na de publiekmaking der regelen; maar dan zou de kogel zijn door de kerk. De regeling zou dan hebben plaats gegrepen; men zal dan aan de Kamer het genoegen gunnen eenige redevoeringen te hooren, maar het besluit zou zijn genomen. In aller belang hoopte de spreker dat de motie van den heer Wintgens werd aangenomen. De positie zelve der suiker-contractanten zou er beter door worden; want geen opvolgend Minister zou iets aan de zaak kunnen veranderen en zoo zou hunne positie gegrond worden op de wet. Vooral achtte hij de aanneming in het belang van de waardigheid der Regering. Gisteren en heden waren voorstellingen gegeven omtrent de wijze waarin die zaak wordt gewerkt en is gewerkt. Spreker vroeg of het overeenkwam met de waardigheid der Regering dat zij bleef blootgesteld aan dergelijke voorstellen. Was het niet meer overeenkomstig met die waardigheid, wanneer zij zich kon beroepen op de wet, wanneer hare handelingen voortsproten uit de wet, wanneer zij in de wet het bolwerk vond tegen de werken van het eigenbelang. Hij hoopte dus dat de meerderheid der Kamer overtuigd mogt zijn dat de tijd daar was, om in deze groote zaak eene beslissing te brengen.

De heer *Rochussen*, Minister van Kolonien, herinnerde hoe hij gisteren dadelijk na den interpellant was opgestaan om diens beschouwingen te bestrijden. De interpellant had geen voorstel gebonden aan zijne interpellatie en er bestond dus geene aanleiding om eenig voorstel te bestrijden. Die aanleiding bestond thans, en alvorens over te gaan tot die bestrijding, achtte de Minister het noodig, om tot handhaving van de waardigheid der Regering, waarin de heer van Hoëvell zegt zooveel belang te stellen, om zekere feiten en beschouwingen toe te lichten en door die toelichting het ongegronde daarvan in het helderste daglicht te stellen.

Vooraf antwoordde de Minister kortelijk op hetgeen de heer van Hoëvell gisteren nog na des Ministers rede had gezegd. De Minister constateerde dat dat lid alles met stilzwijgen had voorbijgegaan, wat door den Minister was aangeroerd geworden. Slechts twee punten waren door hem aangeroerd. Het eerste betrof des Ministers betoog, dat eene onverwijlde, onmiddellijke toepassing van het stelsel van aanbesteding op de bestaande contracten, niet doenlijk was, omdat de Regering niet bij magte was om de gebouwen en fabrieken aan nieuwe contractanten overtegeven. De heer van Hoëvell meende dat de bepalingen van het contract daaromtrent geene moeijelijkheden opleverden; de Minister herhaalde nu dat in die contracten wel het beginsel van overneming bij taxatie was uitgedrukt, maar zoo onzeker en zoo vague gesteld, dat regtsgeleerden beweren den tijd niet te kunnen berekenen, binnen welken, door procedures en chicanes, gevolg aan dat art. zou kunnen gegeven worden. Hoe nu zou de Regering kunnen uitbesteden, zonder de middelen te bezitten de fabrieken te leveren of zonder zich bloot te stellen aan de eischen van zeer hooge schadeloosstellingen. — Het tweede punt betrof de toezegging van preferentien in de verlengde contracten opgenomen. De Minister voor zich zelf was geen vriend van toezeggingen, wel van handelen, maar de toezegging was gegeven en was ter goeder trouw gegeven en moest worden gehandhaafd; en nu kon de Minister niet gelooven dat wanneer die toezegging iets zou beteekenen, de verlenging voor *één* jaar in waarheid daaraan zou beantwoorden. Dat strookte althans niet met des Ministers begrip van goede trouw. Bovendien, de heer van Hoëvell zelf had op 26 november jl. met scherpe kleuren afgeschetst, hoe groot nadeel aan de suiker-industrie werd toegebragt, wanneer men een korten termijn van verlenging stelde, en nu was het de heer van Hoëvell zelf die een verlengingstermijn van slechts *één* jaar voordroeg!

Gisteren verklaarde de heer van Nispen dat hij een droom gehad heeft, maar de Minister geloofde dat het geen loutere droom geweest is. Ook de Min. was van gevoelen met dat lid en met den voorsteller der motie, dat er voor de toekomst geen kwestie meer kon zijn van een stelsel van gunst of bon plaisir. Het stelsel van gelijkheid voor allen was reeds door den Minister aangenomen; maar hij had reeds gisteren trachten te bewijzen, dat de toepassing van dat beginsel, waarvan in allen gevalle nog eene proef moest worden genomen, welligt op dertig groote ondernemingen te gelijk, hoogst gevaarlijk was en eene perturbatie in de suiker-cultuur zou kunnen te weeg brengen, waartoe de Minister nu herhaaldelijk verklaarde *nimmer* de hand te zullen leenen.

De heer Wintgens had zich drie jaren geleden gevoegd bij de contra-motie, maar thans stelt hij de motie voor die hij vroeger heeft helpen verwerpen. Waarom? Hij zegt, nu is er lang genoeg gewacht, er wordt te veel getemporiseerd. Is dit de ware voorstelling der zaak? Reeds gisteren had de Minister verklaard, dat hij met zijn arbeid gereed was, dat hij ingediend was bij den Raad van State. Behoudens kleine wijzigingen, die naar het advies van dat collegie konden noodwendig zijn, kan die arbeid binnen zeer korten tijd publiek gemaakt worden. De regeling zou dan kunnen werken op den aanplant van 1861; maar wanneer de Kamer de motie aannam — en wanneer de Minister zich naar die motie zou voegen, hetgeen hij meende dat niet het geval zal zijn — dan ware de regeling uitgesteld *ad calendas graecas*. Men had in de Kamer gesproken van eene parallel tusschen de regeling der contracten en de zaak van de concessie eener lijn in Zuidholland. De Minister moest verklaren dat de zaak dier concessie geen invloed *mogt* hebben op de regeling van koloniale zaken. Voor de toekomst en voor de welvaart van het Vaderland moest de Minister ten ernstigste verzoeken om, hoe uiteenloopend de rigtingen ook zijn van staatkunde of spoorwegen, die rigtingen geen invloed te doen hebben op de regeling der koloniale aangelegenheden.

Ook de rede van den heer van Twist gaf den Minister aanleiding tot beantwoording van eenige punten, waaromtrent hij met hem van gevoelen verschilde. Toen de Minister verleden jaar verdedigde de wet op de emancipatie der slaven in O. I., beweerde de heer van Twist er was geene wet noodig; het was eene Regeringsdaad; geene wet dan waar behoefte bestaat en die behoefte beweert moet de behoefte bewijzen. Toen stond de Minister tegen hem over, omdat het Regeringsreglement sprak van eene *algemeene verordening*, en dus in het midden liet of er eene wet noodig was dan wel een Koninklijk besluit. De Minister koos eene wet, omdat hij begreep dat er een groot verband tusschen de emancipatie der slaven in West-Indië en die in O. I. bestond. In het stelsel van den heer van Twist zou de Regering bevoegd zijn de emancipatie in de West bij besluit te regelen; maar de Minister begreep, dat dit zou zijn overdrijving van de bevoegdheid zijner magt, en hij was evenzeer een vijand van zoodanige overdrijving als hij, als Minister der Kroon, steeds de magt der Reg. in deze Kamer zou weten staande te houden. — Maar nu was de heer van Twist *wel* voor eene wet. Waarom? Omdat de Minister reactionnair is. Is dat de *behoefte* die de Grondwet beveelt, dat aangewezen worde als voorwaarde tot eene wet. In het najaar had de heer van Twist reeds een aantal punten opgegeven, waarin de Minister reactionair zou zijn. Het bleek vooreerst in een besluit, dat genomen was, om met omzigtigheid en beleid te letten op de bedevaartgangers naar Mecca. Hierin bestond tusschen den heer van Twist en den Minister verschil van rigting; de Minister beaamde het volkomen, maar hij durfde beweren dat de tegenwoordige rigting in deze volkomen gewettigd en geregtvaardigd was door het Regeringsreglement. Een ander punt van reactie zou zijn, dat de Minister vijand zou wezen van den vrijen arbeid. Neen, dat was de Minister niet; hij was een vijand van schijn en begoocheling; waar vrije arbeid mogelijk is, zou hij door hem eerlijk en ernstig worden bevorderd, en waar schijn en misbruik plaats heeft, zou hij beiden ontmaskeren en aan den dag leggen, en die tijd zou ook niet lang duren. De Kamer kon echter verzekerd zijn, dat waar waarachtige vrije arbeid was, de Minister dien zou ondersteunen. Het bewijs lag in de thee-contracten. Reeds had hij aan den Koning voorgesteld, deze niet te verlengen of te vernieuwen, daar verschillende omstandigheden zamenloopen, dat die cultuur thans door eigen krachten bestaan kan. De Minister gelooft ook dat de andere kleine cultures dezelfde regeling kunnen ondergaan, en wat de groote stapel-cultuur betreft, was het des Ministers bedoeling niet, om steeds daarbij het stelsel van dwang te behouden. De bedoeling was om de cultures te maken tot bron van welvaart voor den Javaan en daarbij getrouw op te volgen de vijf voorwaarden, opgenomen in art. 56 van het reglement, ten einde te beproeven of het mogelijk ware den wensch te zien verwezentlijkt, uitgedrukt in de 6de al. van dat art. Wanneer des Ministers voorstellen bekend zouden zijn, dan zal het blijken, of aan die vijf voorwaarden was voldaan; de Minister geloofde niet, dat op zijn arbeid *gegronde* aanmerkingen zouden zijn te maken. Hij wierp van zich af de beschuldiging van reactie; hij was geen reactionair; hij zocht waarheid en werkelijkheid; hij had blijken gegeven van actie in het belang van de welvaart van Indië, en of hij kort of lang zou staan aan het hoofd van het Dep. van Koloniën, de tijd van zijn beheer zou voor de toekomst en voor de productie van Java kenteekenen dragen van zijnen arbeid.

Belangrijk noemde de Minister de verklaring heden door den heer Wintgens afgelegd. Zijne motie had geenszins eene vijandige bedoeling tegen den persoon des Ministers. De Minister was hem daarvoor dankbaar, maar omtrent de zaak zelve was verschil van meening. Welke regeling werd bedoeld? Regeling van *de zaak*, zoo als de heer van Hoëvell het had genoemd? Of wenscht de voorsteller niet te regelen het plantloon? Dit immers is de hoofdzaak, want boven alles moet voor de bevolking worden gezorgd; en is de bedoeling deze hoofdzaak niet te regelen, men zal *niets* geregeld hebben. De Minister geloofde dat de voorsteller der motie tevreden zal zijn, wanneer hij zijn arbeid zal zien, en hij zal dan erkennen dat de bestaande contracten slechts verlengd worden onder zoodanige *titre onéreuse*, dat het gansch niet zeker is of de contractanten die voorwaarden zullen aannemen. Het stelsel van uitbesteding evenwel toe te passen, onmiddellijk op een dertigtal groote fabrieken, waarbij van weerszijden enorme kapitalen op het spel staan, dit verklaarde de Minister andermaal hoogst bedenkelijk te zijn. Hoe dankbaar de Minister dan ook was voor de welwillende bedoelingen van den heer Wintgens, wat betreft den persoon des Ministers, moest de Minister verklaren dat, hoedanig ook het lot der motie wezen moge, hij nimmer tot de uitvoering daarvan zou medewerken.

De rede van den heer Idzerda had de Minister met belangstelling gehoord; het was hem daaruit gebleken, dat die spreker diep in de zaak was doorgedrongen, maar .... dat hij toch nog niet was volledig op de hoogte van de zaak (gelach). De Minister bood hem aan, hem later daarvan te overtuigen, doch meende hem nu te moeten waarschuwen, van niet te zijn te veel onder den invloed van hen, aan wier oordeel hij uitsluitend veel gewigt scheen te hechten.

Aan het verlangen door den heer *van Voorthuysen* uitgedrukt, zou de Minister trachten te voldoen. Wanneer hij thans niet in meerdere beschouwingen trad, dan was het uit gevoel van betamelijkheid jegens den Raad van State, wiens advies de Minister behoorde af te wachten. Daarna zou het geachte lid in de gelegenheid worden gesteld, zoowel als de andere leden der Kamer, om de contrôle volledig te doen zijn.

Den heer Sloet was de Minister zeer dankbaar voor diens verklaring, dat hij de motie niet noodig oordeelde zoo lang *hij* Minister zou zijn; maar dat de vrees voor opvolgende Ministers en andere Gouverneurs-Generaal hem noopte de motie aan te nemen. Die vrees moest de Minister eerbiedigen, maar hij geloofde dat ze ijdel was. Was de zaak eenmaal geregeld, zij zou geregeld blijven, behoudens de wijzigingen die noodzakelijk zouden worden door veranderde omstandigheden, want men moest niet uit het oog verliezen dat het hier juist een onderwerp gold, dat niet vatbaar was voor eene onveranderlijke regeling. Wat betreft het absentisme, ook de Minister geloofde dat het beter ware wanneer de fabrikant op Java aanwezig was; maar wanneer men dat stelsel volhield, dan sloot men uit firma's en vennootschappen. Niet eens was het de Minister met den spreker wanneer deze vroeg, waaruit blijkt dat *geene* behoefte bestaat aan eene wet? Op die wijze werd art. 59 der Grondwet in een negativen zin overgebragt; neen de Grondwet zegt dat er blijken moest *behoefte* te bestaan.

Ten slotte rigtte de Minister het woord tot den heer Elout. De Minister was dat lid zeer dankbaar voor de niet alleen zeer welwillende, maar ook voor de zeer wijze en betamelijke solutie door hem aan de Kamer aan de hand gedaan. De Minister geloofde dat de Kamer wel zou doen, indien zij zich bij dat denkbeeld en met dat voorstel vereenigde, opdat de Kamer 1°, niet zonder onderzocht te hebben een oordeel zou uitspreken, en 2°, zonder te weten of het was van hare competentie, zich vereenigde met de strekking der motie van orde. De Kamer zal eerst dan kunnen oordeelen wanneer de maatregel publiek zal zijn gemaakt, dien de Minister op zijne verantwoordelijkheid neemt. Dan eerst zou aanleiding kunnen worden gevonden, hetzij tot een voorstel van wet, hetzij volgens art. 113 der Grondwet, tot een adres aan den Koning, hetzij — hetgeen eerst in latere jaren de gewoonte is geworden en slechts door eene Fransche benaming kan worden uitgedrukt, als een bewijs van hoe weinig Nederlandsche oorsprong die gewoonte is — hetzij tot eene gemotiveerde *ordre du jour*. Dat is eene uitspraak waarbij de Kamer in het proces-verbaal harer zittingen de redenen ontwikkelt, waarom zij overgaat tot de orde van den dag, ook al is er niets meer aan de orde van den dag gesteld (gelach)!

Na deze toelichting meende de Minister over de zaak zelve genoeg te hebben gesproken; hij wenschte nu nog alleen het volgende in het midden te brengen: Ten verleden jare, bij de discussien over het batig slot, is de zaak van de regeling der suiker-contracten ter sprake gebragt. Toen heeft hij niet eens maar drie malen herhaald, dat hij de zaak *niet* zou regelen bij de wet. Het toen gezegde, herhaalde de Minister thans. Hij trok geen gevolg uit de aanneming der motie, noch voor de zaak, noch voor zijn persoon. Er was ook reden voor. Verleden jaar was vooruit verklaard, dat men de stemming over het XIde hoofdstuk der Staatsbegrooting zou willen doen plaats

hebben met zoodanige kennis omtrent de rigting des Ministers, dat de aanneming daarvan zou moeten gelden als bewijs van goedkeuring op die rigting. Wat was toen gebeurd? Op twee na hebben alle leden voor dat hoofdstuk gestemd. De Minister meende toen dat de Kamer berustte in zijne verklaringen; men was algemeen van gevoelen, dat de Kamer haar zegel had gehecht aan de politieke en administratieve handelingen des Ministers. De toestand van Indië was destijds zorgwekkend. Ook hier te Lande was men door eene panische vrees geslagen, en had de Minister van Kolonien niet naar eigen overtuiging gehandeld en zich laten wegslepen, dan zou er een magtsvertoon zijn ontwikkeld ver boven de behoefte. Maar wat in de troonrede gezegd is, heeft plaats gegrepen. De oorlog op Boni is boven verwachting gelukkig geëindigd; de onlusten op Borneo naderen hun einde, en reeds zijn vele schuldigen gestraft. Dat alles moest de Minister hier herinneren, omdat hij het zich waarlijk niet wist te verklaren, waarom de Kamer in november en december van het vorig jaar, over deze zaak heen gestapt zijnde en blijk gevende zoo niet van vertrouwen, althans zeker niet van wantrouwen, thans eene motie zou aannemen waartegen de Minister zich positief moest verklaren en waaromtrent hij andermaal moest herhalen, *dat hij zich door deze motie niet zou laten binden.*

De heer *van Nispen van Sevenaer* (niet verstaanbaar) trad in eenige beschouwingen tot toelichting van hetgeen door hem gisteren was in het midden gebragt, blijvende hij van gevoelen dat, hoe goed de regeling ook door den Minister zou worden daargesteld, geene waarborgen geleverd wierden dat niet ieder oogenblik kon worden afgebroken wat nu wordt opgebouwd. Dergelijke waarborgen lagen alleen in de wet. In 1856 had de eerste discussie over dit onderwerp plaats gehad, en de tegenwoordige was daarvan het vervolg; bij aanneming der motie van den heer Wintgens zou blijken, dat de meerderheid in deze Kamer voor eene regeling bij de wet gestemd was; dit zou ten gevolge hebben kunnen dat gelijke motie in de Eerste Kamer werd behandeld en aangenomen, waardoor de zaak reeds grootelijks in den door hem verlangden zin bevorderd zou worden. De tijd was, meende hij, aangebroken om de zaak te beëindigen en bij den wensch, dien de Minister dienaangaande mede scheen te koesteren, behoorde men zich de gelegenheid ten nutte te maken om de zaak te regelen in den zin dien hij voorstond. Bij goedkeuring der motie wilde hij echter geen votum van wantrouwen aan den Minister van Kolonien geven.

De heer *Rochussen*, *Minister van Kolonien*, kon niet begrijpen, hoe men eene wet verlangde alleen omdat er mogelijkheid zou bestaan, dat later in een besluit wijzigingen konden gebragt worden. De spreker had ook betoogd dat een voorstel van wet niet kon uitgaan van de leden der Kamer, omdat er geen kans was, dat zoodanige wet alle phases zou doorloopen. De Minister meende dat dit ook het geval zou zijn met een wetsvoorstel der Regering. Jaren zouden er verloopen alvorens zoodanige wet tot stand kon komen. Wanneer de Kamer bekend zal wezen met de regeling en de Kamer was van oordeel, dat hier of daar was gedwaald, dan was de weg tot herstel open; want waar en wanneer had de Minister ooit geweigerd van toe te geven aan rede en overtuiging? Maar op het punt van koloniale zaken en bepaaldelijk op dat van het cultuurstelsel, waarvan de regeling reeds was omschreven in art 56 van het Regeringsregelement, dat die regeling opdroeg aan den Gouverneur-Generaal en daarbij bepaaldelijk omschreef. de wijze waarop de Staten-Generaal van die zaken zouden worden gesaississeerd — op die punten zeide de Minister kon hij niet toegeven de tusschenkomst der wetgevende magt, waar de Grondwet die aan den Koning had opgedragen. De Minister nam aan dat de motie niet was een votum van wantrouwen; maar in effecte was dit hetzelfde. Die motie bond den Minister de handen om het bestuur te voeren, gelijk hij oordeelde dat noodig was, en de Kamer moest nu maar weten of zij de motie wilde aannemen, ja of neen.

De heer *Wintgens* herhaalde dat het zeer ver van zijne bedoeling was om het geringste blijk van wantrouwen in den Minister van Kolonien uit te lokken. Spreker was de eerste om te waarderen den loop, dien de koloniale zaken onder het bestuur van dezen Minister genomen hadden. Een niet gering deel van de welvaart, waarin Indie zich verheugde, schreef hij toe aan het bestuur van dien Minister, maar moest nu daarom ten offer worden gebragt een beginsel, in den beperkten omvang, waarin hij het voorstel had gedaan? Mogt het gewigt van de persoonlijkheid des Ministers gesteld worden tegenover het gewigt van het beginsel? Dat was eene constitutionele questie, die de spreker thans niet wenschte te behandelen. In het voorstel, door den heer Elout gedaan, kon de spreker niet treden. Hij kon niet aannemen die tweede editie van de contra-motie van dec. 1856. Drie jaren waren sedert verloopen en men was geen stap vooruitgegaan. Hij wenschte dat nu het beginsel eener *wet* werd aangenomen. Wachtte men thans, men zou later staan voor een *fait accompli*. In de wereldgebeurtenissen begon het *fait acclompli* eene groote rol te spelen; het was het onregt dat men niet durfde bediscussieren, doch evenwel pleegde. Hier kwam de spreker terug op de spoorweg-concessie; ook daar had men een beginsel ontfutseld, twee dagen voor de interpellatie had plaats gegrepen. Daarom moest de spreker bij zijne motie blijven persisteren en hij voegde den Minister toe: treed niet terug voor die motie; gij zijt de man die met de wet in de hand sterk zult zijn en Nederland verwacht van u dat gij haar in werking brengt.

De heer *van Nispen van Sevenaer* herhaalde zijne verzekering geen wantrouwen in den Minister te stellen, maar moest blijven bij zijne verklaring dat het denkbeeld, om van de Kamer het initiatief te doen uitgaan, niet die gunstige gevolgen zou hebben als nu door de aanneming der motie het geval zou zijn.

De heer *Elout van Soeterwoude* merkte op dat zijne bedoeling niet was geweest, dat de heer Wintgens zijne motie zou terugtrekken, maar dat de verdere behandeling daarvan eenvoudig zou worden verdaagd totdat men bij openbaarmaking van de bedoelde regeling, en na een gezet onderzoek, den inhoud daarvan zou kennen. Daarom stelde hij de volgende motie voor:

„*De Kamer, gehoord de verzekering des Ministers, dat* „*de voorgenomen regeling binnen weinige weken zal* „*worden openbaar gemaakt, stelt de beslissing over* „*de motie van orde tot na het reces uit.*

De heer *Thorbecke* wenschte de redenen te doen kennen waarom hij zich met die motie niet kon vereenigen. Vooreerst, hoe voortreffelijk de regeling ook zij, door den Minister voorgenomen, bleef hij steeds van gevoelen dat eene wet van beginselen in dit opzigt noodig was; eene wet om die waarborgen te verkrijgen die men in het belang der contractanten en in dat van het Gouvernement behoefde. In de tweede plaats was de waarborg van de ministeriële verantwoordelijkheid alleen te vinden in de wet. Een maatregel van algemeen bestuur kon worden veranderd; van den maatregel kon worden gedispenseerd en de verantwoordelijkheid des Ministers zou worden illusoir. In de derde plaats, indien een onderwerp kon worden geregeld bij algemeenen maatregel van bestuur, dan konden ook de hoofdbeginselen worden neergelegd in eene wet. Om deze redenen zou hij steeds blijven gelooven dat eene wet noodzakelijk was.

De heer *Rochussen, Minister van Kolonien*, antwoordde, dat bij de artt. 56 en 57 van het Regerings-reglement was beslist dat de Kamer mededeeling zou ontvangen van de wijze van uitvoering der aldaar bedoelde onderwerpen en dat de Kamer derhalve daarop eene contrôle had. Wat betreft de ministeriële verantwoordelijkheid, deze lag in de wet op die verantwoordelijkheid; maar de zedelijke of politieke verantwoordelijkheid was moeijelijk te regelen; zij lag in de verhouding van de Kamer tot den Minister. In beginsel was het de Minister eens, dat wanneer men een onderwerp kon regelen bij algemeenen maatregel van bestuur, men dat ook regelen kon bij de wet. Maar men stond hier op koloniaal terrein. Daar was de Nederl. wetgever niet de gewone wetgever. Die wetgever was vóór 1848 uitsluitend de Koning en nà 1848 omtrent enkele met name genoemde onderwerpen, de wetgevende magt; overigens was het de Koning. Dit was het standpunt van den Minister die geroepen was de regten van de Kroon te verdedigen. Bovendien was regeling bij de wet niet raadzaam, omdat de suikerkwestie dan op nieuw aan onzekerheid zou worden overgelaten.

De heer *Thorbecke* merkte daartegen op, dat men nu juist was, ten aanzien van het laatste punt, in een gelukkig tijdperk. De Minister had zijne regeling gereed; zij was reeds onderworpen aan het oordeel van den Raad van State. Er zou dus geen tijd verloren behoeven te gaan om de hoofdbeginselen in eene wet bijeen te vatten. Overigens bleef de spreker betoogen, dat alleen eene wet de waarborgen kon opleveren, die de Staten-Generaal behoefde als contrôle, om de handeling der Regering na te gaan.

De heer *Rochussen*, *Minister van Kolonien*, merkte daartegen op, dat indien hij aan den aandrang toegaf, de Tweede Kamer van lieverlede zou worden de algemeene wetgever voor de koloniën. Dit lag noch in den geest noch in de letter der Grondwet. Volgens de Grondwet was de Koning in den regel de wetgever. Als Minister der Kroon was hij verpligt, dat beginsel vol te houden en hij zou reeds den eersten stap niet toegeven, die op dat terrein werd gedaan.

De heer *Thorbecke* antwoordde dat hij niet wenschte, dat de Kamer werd de wetgever voor de koloniën, maar hij wenschte alleen ter zake van het besproken onderwerp algemeene beginselen, gesteld door de wet. Overigens voorspelde de spreker, dat noch deze Minister noch eenig ander zich voortdurend zou kunnen verzetten tegen den aandrang van de Kamer, om koloniale aangelegenheden te regelen bij de wet.

De heer *Rochussen*, *Minister van Kolonien*, gaf op deze voorspelling eene andere voorspelling tot antwoord, namelijk *dat de tegenwoordige Minister van Kolonien op den duur weerstand zou bieden, niet alleen aan deze Kamer, maar ook aan den anderen tak der Wetgevende Magt, tegen den aandrang om eene onbegrensde magt uit te oefenen tot het stellen van regels voor koloniale aangelegenheden. Hij Minister kon dat, als strijdig met de Grondwet, niet aannemen.*

De debatten werden alsnu gesloten verklaard. De motie van den heer *Elout* werd *verworpen* met 43 tegen 20 stemmen en de motie van den heer *Wintgens* werd *aangenomen* met 43 tegen 21 stemmen.

Vóór de motie van den heer *Elout* stemden de heeren Schimmelpenninck, van Lijnden, Kien, van Franck, Lijcklama, van Foreest, van Asch van Wijck, van Voorthuysen, Begram, de Kempenaer, Elout, Hoffman, de Brauw, Mackay, Hoekwater, Poolman, Nolthenius, Delprat en de Voorzitter.

Tegen de motie van den heer *Wintgens* de heeren Nolthenius, Delprat, Schimmelpenninck, van Lijnden, Kien, van Franck, Lijcklama, van Foreest, van Asch van Wijck, Taets van Amerongen, van Voorthuysen, Begram, de Kempenaer, Elout, Hoffman, de Brauw, Mackay, Hoekwater, Poolman, van Heiden Reinestein en de Voorzitter.

Dankbetuiging van de Kamer aan het Indische leger.

De heer *Sloet tot Oldhuis* vestigde de aandacht der Kamer op het heugelijke feit, voorgevallen onder het bestuur van den tegenwootdige Min. van Kolonien, dat ook zijn glans afwierp op het beheer van dien Minister: hij bedoelde de glansrijke wapenfeiten op Boni door het Indische leger volbragt. Hij stelde daarom voor de volgende motie aan te nemen: „ *De Tweede Kamer der Staten - Generaal, onder de verklaring dat het Indische leger onder leiding van den generaal van Swieten zich, door het gelukkig ten einde brengen van den oorlog op Boni, jegens Vaderland en Koning verdienstelijk gemaakt heeft, gaat over tot de orde van den dag.*"

De heer *de Bieberstein* verlangde dat in de motie zou worden opgenomen, dat zij bij acclamatie moest worden aangenomen (gelach).

De heer *Mackay* acclameerde de motie in zijn hart, maar hij betwijfelde nog of die acclamatie van de Kamer kon uitgaan. Als men eenmaal op dezen weg voortging, dan zou men inslaan een vreemde weg. Hij geloofde dat men de belooning aan het leger, veilig kon overlaten aan Z. M. den Koning, die reeds getoond had de verdiensten van het leger in Indië te waarderen en voor de verminkten te zorgen op eene wijze die den Koning eer aandeed. Wanneer hij bezwaar had tegen de motie, dan was het alleen van wege het antecedent. De heer *Sloet tot Oldhuis* herinnerde dat ook na de expeditie op Bali eene gelijksoortige motie was aangenomen,

De heer *van Hoëvell* juichte de motie toe, doch hij wenschte deze gelegenheid te baat te nemen om de belangen van het Indische leger bij den Minister van Koloniën aan te bevelen. Hij erkende dat door den Minister menige nuttige maatregel was genomen; maar de Minister zou toestemmen, dat die belangen jaren lang verwaarloosd zijn geworden en hij geloofde dus, dat bij de toejuiching ook gepaard mogt gaan aandrang der behartiging van het leger.

De heer *van Diggelen* was het met den heer Mackay eens, dat de bevoegdheid tot het geven van onderscheidingen voor militaire handelingen aan den Koning alleen behoorde; maar nu de motie eenmaal gedaan was, wenschte hij dat men de zeemagt niet zou vergeten. Bij de zoo scherpe tegenstelling, tusschen het thans behandelde onderwerp en de zoo aanstonds afgedane zaak der suiker-contracten, meende de spreker dat bij toejuiching van de verdiensten des legers ook niet te onpas zou komen eenige stoffelijke belooning; en daarom zou hij er gaarne toe medewerken, indien Z. M. de Koning een voorstel van wet zou willen doen, om een van de beste suikercontracten aan de hoogst verdienstelijke strijders voor het vaderland te schenken (gelach).

De heer *Sloet tot Oldhuis* betoogde dat in zijne motie reeds de zeemagt was begrepen, doch om aan het geuite verlangen te voldoen stelde hij voor, om, achter de woorden „ *Generaal van Swieten*" te plaatsen de woorden „ *in vereeniging met onze wakkere zeemagt.*"

Aldus gewijzigd, werd de motie zonder hoofdelijke stemming *aangenomen.*

Concessie van de Hollandsche Maatschappij voor de lijn Woerden.

De Commissie tot de verzoekschriften heeft vervolgens onderscheidene verslagen op in hare handen gestelde adressen uitgebragt. Dit is o. a. het geval met de adressen uit 's Gravenhage, houdende mededeelingen van de verschillende verzoekschriften aan den Koning gerigt, om alsnog terug te komen op de verleende concessie Leyden-Woerden, voor zoover namelijk daardoor de aanleg van de lijn Scheveningen-Gouda zou worden uitgesloten. De heer *Heemskerk Az.* stelde namens de Commissie voor die adressen ter griffie neder te leggen.

De heer *Dullert* herinnerde dat sedert de motie van orde, door de Kamer te dier zake aangenomen, de voorwaarden der concessie zijn gedrukt en rondgedeeld. Hij heeft ze naauwkeurig nagegaan en is daardoor tot de overtuiging gekomen, dat de Regering de bevoegdheid niet had de voorwaarden, daarin vervat, te stellen, zonder medewerking der wetgevende magt. Hij heeft daarbij vooral het oog op art. 6, laatste gedeelte, der concessie, nopens de gedeeltelijke schadeloosstelling welke aan de concessionarissen zou worden toegekend, zoo de Regering eene andere verbinding tusschen den Hollandschen ijzeren spoorweg en den Nederl. Rhijnspoorweg in het algemeen belang nuttig of noodig mogt oordeelen. Hij stelt mitsdien voor, de conclusie van de Commissie aan te vullen met het verzoek aan de Regering, om nadere inlichtingen te bekomen, met de kennisgeving, dat, naar het oordeel der Kamer, de bepaling van art. 6, laatste lid, niet in de concessie had mogen opgenomen worden zonder voorbehoud van nadere bekrachtiging door de wetgevende magt. Nadat de Kamer zich deze zaak zoo zeer heeft aangetrokken, vreest hij dat eene eenvoudige nederlegging ter griffie den schijn zou geven, alsof de Kamer er niets meer aan wilde doen.

De heer *Heemskerk Az.* verdedigt, namens de Commissie, de door haar voorgestelde conclusie. Op de zaak zelve zal hij niet meer terugkomen. Het is eene afgedane zaak. De Kamer heeft geoordeeld, dat door het verleenen der concessie het algemeen belang door de Regering niet was behartigd. Van onwettigheid van dezen maatregel was echter tot hiertoe geen sprake. Eene verzending aan den Minister van de thans ingekomen adressen, kwam, naar het oordeel der commissie, minder te pas, omdat alle stukken thans gedrukt en in het bezit van alle leden zijn, hetzij die door den Minister of door de adressanten overgelegd zijn.

Zoo men dus nog over eenig punt nadere inlichting verlangt, dan moet men dit opgeven, en dan zal de Commissie zich daartegen niet verzetten. Hij wordt in zijne meening versterkt, omdat de vorige spreker wel heeft opgemerkt dat de tusschenkomst der Wetgevende Magt zou worden vereischt, maar in gebreke gebleven is de grondwettelijke of wettelijke bepaling aan te wijzen, waarop die bewering zou steunen. In de adressen zelve worden wel grieven ontwikkeld en betoogd, dat de lijn Scheveningen-Gouda toch kan worden gelegd; maar dat is een onderwerp van onderzoek, dat geen punt van discussie bij deze Kamer kan uitmaken. In de concessie wordt wel het geval gesteld dat de Hollandsche Maatschappij eene schadeloostelling zou moeten erlangen, maar was het nu daarom noodig eene wet vast te stellen, om die concessie te bekrachtigen? De Regering kan contracten aangaan, en de Grondwet schrijft in zoodanig geval geene wet voor. Het kon niet opgaan elk contract, waarbij in de verte eenige geldelijke verpligtingen aan den Staat wordt opgelegd, aan eene voorafgaande goedkeuring der wetgeving te onderwerpen. Eerst dan als de aanvrage op eene begrooting zal voorkomen, of een afzonderlijk voorstel wordt aangeboden, is het tijdstip aangebroken waarop de wetgeving zich zal moeten verklaren. Neemt men een ander stelsel aan, meent men dat hier eene wettelijke sanctie wordt gevorderd, dan moet de tusschenkomst der wetgeving bij elk contract worden ingeroepen, want er is geene overeenkomst te denken, waaruit niet vroeg of laat eene geldelijke verpligting kan voortvloeijen. Uit dien hoofde verklaart zich de Commissie tegen de voorgestelde aanvulling harer conclusie.

De heer *Dullert* wijst er op, dat de Kamer zich deze zaak zeer ernstig heeft aangetrokken; dat hij haar niet uit het oog verliezen kan, en dat als zij den weg opgaat, welke de commissie van petitiën voorstelt, dit dan wel degelijk het geval is. Waar mededeeling gedaan wordt van verzoeken, aan de Regering gedaan, om op hare beslissing terug te komen, mag de Tweede Kamer de zaak niet uit het oog verliezen, daar zij verklaard heeft, dat de verleende concessie in strijd is met het algemeen belang. Hij beroept zich op het grondwettig voorschrift, dat alle uitgaven, met de daarvoor aangewezen middelen, op de wet moeten berusten. Het is dus de regel, dat er geene uitgaven kunnen gedaan worden, dan die vooraf bij eene begrooting, of daarmede gelijkstaande wet, worden geregeld. Hij ontkent, dat eerst dan de tijd van spreken voor de wetgeving zou gekomen zijn, als later door de Regering eene wet zou worden aangeboden, om de meergemelde schadeloostelling aan de Holl. maatschappij te verleenen. Hij vreest, dat dan eene verpligting zou ontstaan, om de schadevergoeding toe te kennen, en dus eene zaak te bevestigen, welke de Kamer niet verkiest.

De heer *Gevers Deynoot* ondersteunt ten sterkste het voorstel van den heer Dullert. Hij moet verklaren dat na de lezing der voorwaarden van concessie, zijne verbazing ten top gestegen is. Het komt hem onbegrijpelijk voor, hoe de Regering zoo eene zonderlinge concessie met zulke zonderlinge voorwaarden heeft kunnen verleenen. Bij de eerste artikelen wordt onbetwistbaar op de krachtigste wijze een monopolie toegekend, en dan komen er bepalingen in de concessie voor, volgens welke, zoo de Regering het monopolie wil verbreken, zij dan verpligt is het af te koopen. De Regering heeft zich dus juist verbonden, om in dat geval eene schadevergoeding uit te betalen, terwijl de Tweede Kamer juist heeft geweigerd de kosten der spoorversmalling voor rekening van den Staat te nemen. Het is dus wel eene waarheid dat de Holl. maatschappij met een omweg zou verkrijgen, wat de Tweede Kamer niet verlangt. Uit dien hoofde ondersteunt hij ten sterkste het voorstel van den heer Dullert.

De heer *Rochussen*, *Minister van Kolonien*, merkt op, dat de zaak, thans in behandeling, niet tot zijn Departement behoort. Hij zal zich dan ook onthouden in eenige ontwikkeling daaromtrent te treden, maar het zij hem geoorloofd de Kamer te vragen of het wel doelmatig zijn zou, ten deze eene beslissing te nemen, alvorens de Minister van Binnenlandsche Zaken te hebben gehoord. Hij gelooft, dat de regtvaardigheid en het aanzien van de Kamer naar buiten medebrengen, dat hij niet onvoorbereid eene beslissing ten deze neme.

De *Voorzitter* stelt, ingevolge de opmerking des Ministers, voor, de verdere behandeling dezer zaak tot morgen ochtend ten 11 ure te verdagen, en inmiddels het voorstel van den heer Dullert te doen drukken en ronddeelen.

Daartoe wordt besloten en de Vergadering tot morgen gescheiden.

Gedrukt en uitgegeven bij

G. en C. A. van Reyn,

te Rotterdam.